

**Kardinaali Sarah:
Palatkaamme iloiten
eukaristiaan! s. 8**

**Pilgrim – vandring
genom livet s. 16**

**Trondheimin piispa-
prelaatti vihittiin s. 26**

**Paavi Franciscuksen
uusi kiertokirje
"Fratelli tutti"
s. 6**

FIDES

KATOLINEN HIIPPAKUNTALEHTI • KATOLSKT STIFTSBLAD • CATHOLIC DIOCESAN MAGAZINE • No. 8 • 9.10.2020

**Pyhän ristin
ylentämisen juhlaa
Hattulassa s.12**

Uutisia • Oremus • Artikkeleita • Lukijoilta • På svenska • Ohjelmat

Pääkirjoitus

Sanoista tekoihin

Kristinusko ei ole pelkkä valinnainen uskomusjärjestelmä. Siinä ei uskota pelkästään johonkin transsendenttiin, tuonpuoleiseen, ei pelkkään kaukaiseen henkiolentoon, vaan todelliseen, lihaksitulleeseen Jumalaan – Jumalaan, joka tuli ihmiseksi, jakoi ja jakaa oman elämänsä meidän kanssamme, jonka kärsimykseen me voimme samaistua, jonka haavoihin apostolit saattoivat vaikka työntää sormensa. Jumalaan, joka oli, on

ja on oleva kaiken rakkauden ja hyvyyden lähde, ihmisen ainoa todellinen onni ja turvapaikka, ja jonka kohtaaminen sekä tuomarina että rakastavana Isänä on jokaisella edessä.

Jokaisessa sunnuntaimessussa me lausumme tai laulamme Credon, uskontunnustuksen. Sen kautta me enemmän tai vähemmän tietoisesti tunnustamme kuuluvamme kirkkoon ja uskovamme (credo) Jumalasta niin kuin kirkko opettaa. Tämä tunnustus on samaan aikaan sekä vakava velvollisuus että suuri huojennus: velvollisuus, koska meidän tulee tietenkin elää sen mukaan, mitä tunnustamme; huojennus, koska juuri kirkon opetukseen syventyessämme ja sen valaisemana elämästämme voi tulla helppoa, koska me saamme kulkea Herramme Jeesuksen seurassa, turvassa, murehtimatta liikaa ajallisista asioista.

Joskus tämä ajallisuus on kuitenkin varsin päällekkävyä. Elämme levottomia aikoja. Ehkä odotettavissa on jonkinlainen siirtymä uuteen aikakauteen: maailmansotien, kylmän sodan ja rautaesiripun romahtamisen jälkeisen ajan toiselle puolelle. Sellainen ei kuitenkaan tapahdu yhdessä yössä eikä samanaikaisesti eri maissa. Historiankirjat sen sitten joskus rekisteröivät. Mutta uusi ei pääse alkamaan, ellei joku tee jotakin. Jos vain passiivisesti seuraamme vierestä muiden toimintaa, emme varmastikaan saa omaa ääntämme kuulumaan. Ehkäpä meidän Kristukseen uskovien olisi tämän mahdollisen uuden ajan kynnyksellä todella aika siirtyä sanoista tekoihin, luottaa konkreettisesti Jumalan läsnäoloon ja kirkon opetukseen ja kulkea pää pystyssä Kristuksen kanssa, luottaa hänen sanaansa ja levittäen hänen valkeuttaan kaikkialle, missä on pimeyttä.

M. Tervaportti

Ajankohtaista

Koronaohjeet 9. lokakuuta alkaan

Hiippakunnan neuvonantajakollegio on tarkentanut aikaisempia koronaohjeita:

Pidetään tarkasti huolta, että toimintaan osallistutaan vain oireettomina, ja pidetään huolta hygieniasta ja turvaväleistä; mikäli turvavälejä ei voi säilyttää, pyydetään käyttämään kasvomaskeja. Varsinkin pääkaupunkiseudulla vietettävissä seurakuntien sunnuntaimessuissa kasvomaskeen käyttöä suositellaan painokkaasti. Niiden käyttöä voidaan tapauskohtaisesti jopa edellyttää.

Pyhän kommuunion jakaminen vain yhdessä muodossa jatkuu edelleen. Kommuunion voi ottaa vastaan joko kädelle (suositus) tai suuhun (kommuunion jaon loppuvaiheessa tai messun ulkopuolella).

Kaikessa toiminnassa pyritään ottamaan huomioon kulloinkin voimassaolevat viranomaisohjeet.

Sunnuntaivelvollisuudesta on edelleen vapautus, mutta on tärkeää pyhittää lepopäivä esimerkiksi seuraamalla messua netistä, rukoilemalla, lukemalla Raamattua tai jollakin muulla tavalla.

Katolinen kirkko Suomessa

FIDES

Katolinen hiippakuntalehti
Katolskt stiftsblad

Vuosi 2020
83. vuosikerta
ISSN 0356-5262

Päätoimittaja/Huvudredaktör
Marko Tervaportti

No	dl	ilm.	vko
1		24.1.	4
2 P		28.2.	9
3		3.4.	14
4		8.5.	19
5 P		12.6.	24
6		7.8.	32
7 P		4.9.	36
8		9.10.	41
9	2.11.	13.11.	46
10 P	7.12.	18.12.	51

Painettu paperilehti (P) 4 kertaa vuonna 2020, muut digiversiona verkossa osoitteessa fides.katolinen.fi

Toimitus / Redaktion

Katolinen tiedotuskeskus
Pyhän Henrikin aukio 1 B
00140 Helsinki

Puh./tel. 09-6129470

E-mail fides@katolinen.fi

Internet fides.katolinen.fi

Ilmestyy 10 kertaa vuonna 2020, joista 4 lehteä paperisena. Postituksen hinta 20 €, ulkomaille 25 €. | Utkommer med 10 nummer årligen, 4 tryckta, 6 online. Prenumeration 20 €, till utlandet 25 €.

Tilausmaksut laskutetaan tilauksen tehneiltä sähköpostilla tai paperisella laskulla.

Osoitteenmuutokset
info@katolinen.fi
katolinen.fi/osoitteet

Vapaaehtoinen lehtimaksu:

Voit halutessasi maksaa irtonumerosta 5 € tai muun sopivaksi katsomasi summan tilille: Katolinen kirkko Suomessa, FI34 1555 3000 1166 17.NDEAFIHH, viite: 70072, tai Nordea Siirto -ohjelmalla käyttämällä oheista QR-koodia.

Sisällys

- 2 Pääkirjoitus
- 3 Uutisia ja ajankohtaista
- 4 Ajankohtaista
- 5 Sunnuntait ja juhlapyhät
Rukouksen apostolaatti
- 6 Paavin uusi kiertokirje:
Fratelli tutti – Kaikki veljiä
- 7 Ykseys moninaisuudessa
- 8 Palatkaamme iloiten
eukaristiaan!
- 11 Rakastakaa Raamattua
kuten Hieronymus
- 12 Pyhiinvaellus Hattulaan 2020
– koronaan kampoihin
- 14 Eutanasia Pohjoismaissa
– quo vadis?
- 15 Armo – mietiskely
- 16 Pilgrim – vandring
genom livet
- 18 Sankt Olavsleden
- 20 Caritas-kuulumisia
- 21 Ilmoituksia
- 22 Seurakunnat ja ohjelmat
- 26 Trondheimin piispa-prelaatti
vihittiin

Kannen kuva: Pyhiinvaellus Hattulaan 2020 – koronaan kampoihin, sivut 12-13. Kuva Heikki Kymäläinen.

Ajankohtaista

Laupias samarialainen – uusi asiakirja elämän loppuvaiheista

Uskonopin kongregaatio julkaisi syyskuun loppupuolella paavi Francisuksen vahvistaman asiakirjan *Samaritanus bonus*, Laupias samarialainen. Asiakirjassa käsitellään elämänsä loppuvaiheessa olevien ihmisten hyvää hoitoa kokonaisvaltaisella ja holistisella tavalla. Siinä korostuu ajatus, ettei "parantumaton voi tarkoittaa sitä, että hoitaminen päättyisi": Vaikka parantuminen olisikin epätodennäköistä tai mahdotonta, ei lääketieteellistä hoitoa, huolenpitoa, psyykkistä ja hengellistä tukea "pitäisi milloinkaan hylätä".

Asiakirjalla pyritään vahvistamaan kirkon opetusta elämän ilosanomasta. Se tarjoaa pastoraalisia ohjeita elämän loppuvaiheeseen ongelmiin ja tukea potilaan lähestyvään kohtaamiseen armeliaan Jumalan kanssa. "Kärsimyksen aikana ihmispersoonan pitäisi voida kokea so-

lidaarisuutta ja rakkautta, joka ottaa kärsimyksen kantaakseen ja antaa elämälle merkityksen, joka ulottuu kuoleman rajan ylitse."

Samaritanus bonus korostaa jokaisen ihmiselämän perustavaa arvokkuutta ja arvoa. Samalla se painottaa, että "sairaiden rinnalla pysyminen on merkki rakkaudesta ja sen sisältämästä toivosta". Asiakirja pitää esillä "sairaiden ihmisten luovuttamatonta ihmisarvoa, heidän kutsumustaan pyhyyteen, heidän olemassaolonsa korkeinta arvoa".

Asiakirja on luettavissa monilla kielillä Uskonopin kongregaation verkkosivuilla: http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/doc_doc_index_it.htm.

KATT / VIS

Yhteinen ehtoollinen yhä mahdotonta

Uskonopin kongregaation prefekti, kardinaali Luis F. Ladaria SJ on lähettänyt syyskuussa Saksan piispainkokouksen puheenjohtajalle, piispa Georg Bätzingille kirjeen, jossa hän ottaa kantaa saksalaisen ekumeenisen työryhmän ajatukseen siitä, että katolinen ja evankelinen käsitys eukaristiasta mahdollistaisi jo nyt yhteisen osallistumisen eukaristiaan.

Kardinaali huomauttaa kirjeessä, että on välttämätöntä vielä syventää teologista tutkimusta monien keskeisten teemojen osalta. Näitä ovat esimerkiksi todellinen läsnäolo (reaalipreesenssi), eukaristian uhriluonne sekä siihen liittyvät kysymykset pappisvirasta (kätten päällepaneminen ja piispan rukous) ja kasteen, eukaristian ja kirkkoyhteyden keskinäisestä suhteesta. Kysymys on keskeisistä uskon talletukseen (depositum fidei) liittyvistä totuuksista.

"... edelleen olemassa olevat eroavaisuudet eukaristia- ja virkakäsityksessä katolisen kirkon ja reformaation traditioiden

välillä eivät vielä sallineet ehtoollisen ja eukaristian rinnastamista sisällöllisesti toisiinsa. Opetuksen eroavaisuudet ovat yhä niin painavat, että ne sulkevat pois vastavuoroisen osallistumisen ehtoolliseen tai eukaristiaan. Tästä syystä [ekumeenisen työryhmän] asiakirjaa ei voi myöskään pitää yksityisen omantunnonratkaisun ohjenuorana ehtoolliselle tai eukaristiaan osallistumista varten."

KATT / domradio.de

Ajankohtaista

Erakkomunkki isä Robert on kuollut

Erakkomunkkina tunnetuksi tullut yhdysvaltalainen trappisti-isä Robert K. Anderson OCSO on kuollut 88 vuoden ikäisenä 29.9.2020. Vuonna 1932 syntynyt isä Robert muutti eremiitaksi Norjaan vuonna 1967 senaikaisen Oslon piispan John Willem Granin OCSO toiveesta. Isä Robert asettui ensin Telemarkin Moelvbrakkeen ja sieltä lähelle Tinnsjøeniä. Vuonna 1977 hän vuokrasi hylätyn pienen maatalon, Hyllandin, jonka Munkelyd Ocisto -niminen säätiö lopulta osti vuonna 1995 (löytyy kartasta nimellä Hylland Munkelyd).

Pitkään isä Robert asui tilalla yksin, mutta vähitellen Hyllandin yhteisö kasvoi kahdella virolaisella munkilla, jotka elävät yhdessä trappistisen hengen mukaisesti pyhän Benedictuksen sääntöä seuraten. Veljet elävät erillisissä majoissa mutta syövät, työskentelevät ja rukoilevat yhdessä. He ovat omin voimin rakentaneet paikalle pienen kirkon, jossa liturgiaa vietetään keskiviikkoisin ja lauantaitsin bysanttilaisen riuksen mukaan.

Levätköön rauhassa.

KATT / katolsk.no

Ks. myös Fides 6/2004, s. 14-15. Myös Youtubesta löytyy isä Robertista vuonna 2016 tehty dokumentti nimellä "God became man – The history of Monk Robert".

UT2020 julkaistaan lokakuussa

Suomen Pipliaseura on toteuttanut uudenlaisen Uuden testamentin käännöshankkeen. UT2020 on tehty kreikan-kielisestä alkutekstistä suomeksi, mutta nimenomaan mobiililaitteita ja 15-25-vuotiaiden kielentajua ajatellen. Käännöstä ei paineta kirjaksi, vaan se tulee 22. lokakuuta alkaen luettavaksi Piplia-sovellukseen ja www.raamattu.fi-verkkopalveluun. Se on kuunneltavissa myös audiona, lukijana näyttelijä Krista Kosonen (kuva: pip-lia.fi).

Käännöshankkeella on ollut ekumeeninen ohjausryhmä, joka on antanut palautetta työn kuluessa; katolisen kirkon edustajana on ollut Katri Tenhunen (tosin sairastumisen vuoksi estyneenä osallistumaan viimeisiin vaiheisiin). On hyvä muistaa, että UT2020 ei ole tarkoitettu korvaamaan muita käännöksiä. Lopputulos on kompromissi; lukija löytäne käännöksestä hyviä ja huonoja puolia ja jotkut käännösratkaisut voivat herättää keskustelua. Toimikoon se innoituksena ja mielenkiinnon herättäjänä Raamatun pohtimiseen ja tutkimiseen.

Katri Tenhunen

UUTUUKSIA

JOSEPH RATZINGER

Jumala on lähellä meitä

Eukaristia, elämän keskus

Kokoelma kardinaali Ratzingerin saarnoja ja luentoja, jotka valaisevat eukaristian salaisuutta. Eukaristialla on alusta saakka ollut keskeinen sija Ratzingerin teologiassa.

KATT, 152 sivua, hinta 20,-

TUOMAS KEMPILÄINEN

Kristuksen seuraamisesta

De imitatione Christi on yleisen käsityksen mukaan Raamatun jälkeen eniten luettu kristillinen kirja maailmassa. Uusittu painos.

KATT, 314 sivua, hinta 19,-

katolinenkirjakauppa.net

Sunnuntait ja juhlapyhät

11.10. kirkkovuoden 28. sunnuntai (IV)

1L Jes. 25:6-10a
Ps. 23:1-3a, 3b-4, 5, 6. – 6cd
2L Fil. 4:12-14, 19-20
Ev. Matt. 22:1-14 tai Ev. Matt. 22:1-10

18.10. kirkkovuoden 29. sunnuntai (I)

1L Jes. 45:1, 4-6
Ps. 96:1+3, 4-5, 7-8, 9-10ac. – 7b
2L 1. Tess. 1:1-5b
Ev. Matt. 22:15-21

25.10. kirkkovuoden 30. sunnuntai (II)

1L 2. Moos. 22:20-26
Ps. 18:2-3a, 3bc-4, 47+51ab. – 2
2L 1. Tess. 1:5c-10
Ev. Matt. 22:34-40

1.11. kirkkovuoden 31. sunnuntai (III)

KAIKKIEEN PYHIEN JUHLA – pyhäinpäivä, juhlapyhä
1L Ilm. 7:2-4, 9-14
Ps. 24:1-2, 3-4ab, 5-6. – vrt. 6
2L 1. Joh. 3:1-3
Ev. Matt. 5:1-12a

8.11. kirkkovuoden 32. sunnuntai (IV)

1L Viis. 6:12-16
Ps. 63:2, 3-4, 5-6, 7-8. – 2b
2L 1. Tess. 4:13-18 tai 1. Tess. 4:13-14
Ev. Matt. 25:1-13

15.11. kirkkovuoden 33. sunnuntai (I)

1L Sananl. 31:10-13, 19-20, 30-31
Ps. 128:1-2, 3, 4-5. – vrt. 1a
2L 1. Tess. 5:1-6
Ev. Matt. 25:14-30 tai Ev. Matt. 25:14-15, 19-21

Kaikkien pyhien juhla

Riemuitkaamme kaikki Herrassa

viettäessämme

tätä juhlapäivää kaikkien pyhien kunniaksi.

Heidän juhlastaan enkelit riemuitsevat
ja yhdessä ylistävät Jumalan Poikaa.

Tänään sinä annat meidän iloiten viettää

pyhiesi autuutta,

taivaallisen Jerusalemin, meidän äitimme,
juhlaa.

Siellä veljämme ja sisariemme joukko
ylistää sinun kunniaasi iankaikkisesti,
sitä kohti me uskossa vaeltaen riennämme,
alati riemuiten kirkon taivaallisten jäsenten
kunniasta,
josta mekin saamme rohkeutta ja voimaa
heikkoudessamme.

— Päivän messun alkuvirsi

Rukouksen apostolaatti

Lokakuun 2020 rukouksen apostolaatin palsta

Te kaikki olette Jumalan lapsia, kun uskotte Kristukseen Jeesukseen. Kaikki te, jotka olette Kristukseen kastettuja, olette pukuneet Kristuksen yllenne. Yhdentekevää, oletko juutalainen vai kreikkalainen, orja vai vapaa, mies vai nainen, sillä Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi." (Gal 3; 27-28)

Me kaikki uskomme, että kirkko on meidän kotimme eli niin kuin perheessä niin kirkossakin kaikki ovat tärkeitä ja jokaisella on oma korvaamaton paikkansa. Katolisissa kirkossa jo monen vuoden ajan on keskusteltu ja kyselty, olisiko parempi, että myös naiset voisivat palvella pappeina. Paavi Johannes Paavali apostolisissa kirjeessään selitti, miksi meillä ei ole naispappeja ja että tämä ei tarkoita, että naisten rooli on vain seisoa syrjässä. Hän kirjoitti: "Naisten läsnäolo ja tehtävä kirkon elämässä ja lähetystehtävässä, vaikka ne eivät liitykään palveluviran papputeen, ovat kuitenkin ehdottoman välttämättömiä ja korvaamattomia. Samassa julistuksessa *Inter insigniores* mainitaan: 'pyhä äiti kirkko toivoo, että kristityt naiset ymmärtäisivät täydellisesti lähetystehtävänsä suuruuden: heidän tehtävänsä tänä päivänä on ratkaista tärkeä sekä yhteiskunnan uudistamisen ja inhimillistämisen kannalta että sen kannalta, että uskovat uudelleen löytäisivät kirkon todelliset kasvat' " (*Ordinatio sacerdotalis* 3)

Me tiedämme, että jos haluaa kasvaa hengellisessä elämässä, miesten tulisi hankkia naisille ominaisia hyveitä ja naisten tulisi hankkia miesten hyveitä, koska niistä molemmista syntyy Jumalan täysin kuva. Äitiys ja isyys ovat meissä kaikissa, vaikka meillä ei olisikaan lapsia. Tämä monimuotoisuus on kaunista ja johtaa ykseyteen. Se, että olen mies, tekee naisellisuudesta kiehtovamman ja päinvastoin.

Lopussa kaunis kutsumus meille kaikille jonka antoi pyhä Johannes Paavali II: "Kirkon hierarkkinen rakenne on täydellisesti järjestetty uskovien pyhyyttä varten. Siksi julistus *Inter insigniores* muistuttaa: "ainoa ylempi lahja, jota voi ja pitää toivoa, on rakkaus. (vrt. I Kor. 12 ja 13). Suurimpia taivasten valtakunnassa eivät ole palveluviran hoitajat vaan pyhimykset." (3).

isä Stanislaw Zawilowicz SCJ

Rukoilkaamme...

Lokakuu – Lähetystyö

- Rukoilemme, että kasteen perusteella maallikot ja erityisesti naiset saisivat lisää vaikutusmahdollisuuksia kirkon eri vastuualueilla.

Oktober – Evangelisation

- Vi ber att med dopets kraft, lekmän och speciellt kvinnor, får ett större inflytande inom Kyrkans olika ansvarsområden.

Marraskuu – Yleinen

- Rukoilemme, että robottien ja keinoölyn kehittäminen palvelisi aina ihmiskunnan hyvinvointia.

November – Universell

- Vi ber att utvecklingen av robotar och artificiell intelligens alltid tjänar mänsklighetens bästa.

Fratelli tutti – Kaikki veljiä

Paavi julkaisi 4.10. pyhän Franciscuksen juhlapäivänä ja Luomakunnan ajan (1.9.-4.10.) päätöspäivänä uuden kiertokirjeen, jonka hän allekirjoittikin Assisissa pyhän haudalla.

"Fratelli tutti" – "Kaikki veljiä" on kirjeen nimi. Otsikko on suora lainaus pyhän Franciscuksen tekstistä keskiajalta

ja paavi itse puhuttelee heti aluksi sekä sisaria että veljiä, uskovia ja hyvän tahdon ihmisiä. Näin ollen paavi kutsuu kaikkia yhden Isän Jumalan lapsia eli jokaista maailman ihmistä avarasydämyyteen erilaisten konfliktien, kärsimyksen ja epäoikeudenmukaisuuden haavoittamassa maailmassa. Kysymyksessä ei ole kaiken kattava opetus veljellisen ja sisarillisen rakkauden olemuksesta kaikkine ulottuvuuksineen, vaan ennen kaikkea yleismaailmallisen horisontin avaaminen nyt kun ihmiskunnan elon taivaalla näkyy synkkiä pilviä. Eräs ajankohtainen havainto on, että populismista ja vastakkainasettelusta sekä väkivallasta on tullut politiikan polttoainetta, mutta samalla monet ympäristötai muiden katastrofien liikkeelle pakottamat ihmiset jätetään oman onnensa nojaan.

Julkaistussa viestissä yksilökeskeisyys, kertakäyttökulutuksen kulttuuri ja vääristynyt liberalismi sekä historiattomuus nähdään uhkina ihmisten todelliselle vapaudelle ja onnellisuudelle. Covid-19-pandemia, joka ainakin hetkellisesti muistutti koko ihmiskunnan olevan yhtä perhettä, tuo ilmeiseksi eristäytyneisyytemme, vallin vääran omahyväisen turvallisuuden tunteen ja epäonnistumisen yhteisten asioiden hoidossa. Nyt on tullut selväksi, ettei kukaan voi lopulta hallita suvereenisti yksin elämäänsä. Tämän havaitseminen luo toivoa että ihmiskunta laajasti heräisi syvällisempään uudistumiseen ja veljeyden ja sisaruuden hengen vahvistumiseen. Yksi erityinen haaste ihmisten välisen rakentavan yhteyden ja keskinäisen kohtaamisen toteutumisessa on nykyinen digitaalinen viestintäilmapiiiri, jossa helposti

ajaudutaan väittelyihin, sanasotaan ja vihapuheeseen.

Tämä kiertokirje on jatkumoa ympäristökysymyksiä käsitteelle *Laudato Si'*-kiertokirjeelle. Ekologisen kääntymisen kiireellisyys, kestävään talousjärjestelmään ja elämäntapaan siirtyminen on mahdollista vain jos vieläkin suuremmalla palolla toimimme yhdessä oikeudenmukaisemman ja reilumman maailman puolesta suhteessa lähimmäisiimme. Lupaiaan samarialaisen kertomus muukalaisten auttamisesta ja heidän tunnustamisestaan samaan perheeseen kuuluvina jäseninä jäsenenä on yhä ajankohtainen. Entistä ajankohtaisempaa on jokaisen ihmisen persoonan luovuttamattoman ihmisarvon ja elämän pyhyden kunnioittaminen kohdusta hautaan saakka. Moninaisessa ja alati enemmän vuorovaikutteisessa yhteisessä kodissamme, eli tällä planeetalla, tarvitsemme sekä kykyä että tahtoa aitoon dialogiin voidaksemme ylläpitää ja edistää kaikkein perustavimpia inhimillisiä arvoja.

Paavi muistuttaa tärkeysjärjestyksestä toteamalla, että pyhä Franciscus piti aurinkoa veljenään ja kuuta sisarenaan, mutta vieläkin enemmän todellinen veljellisen rakkauden henki ulottui lihaa ja verta oleviin kanssaihmiisiin Jumalan perheen jäseninä ja Jumalan kuvana. Aidosta rakkaudesta Jumalaan ja lähimmäiseen kumpuaa niin yksilötasolla kuin yhteiskunnissakin vilpitön halu solidaarisuuteen ja ystävyyteen. Tunnistaessamme aidon yhteisen

inhimillisen hyvän edistämme Jumalan suunnitelmaa rauhasta ja ilosta. Kristittyinä olemme vakuuttuneita, että ellei evankeliumin musiikin sointi värähtele sielussamme, menetämme kyvyn sovintoon, rauhan rakentamiseen kansojen kesken. Siksi on elintärkeää, että uskonnonvapaus toteutuu eri yhteiskunnissa kunnioittavassa vuoropuhelussa eri uskontojen ja katsomusten kesken.

Fratelli tutti -kiertokirjeessä kutsutaan ihmisen Jumalalta lahjaksi saaman kauniin ja arvokkaan elämän mukaiseen jaloon kutsumukseen. Tätä valotetaan pyhään Tuomas Akvinolaiseen tukeutuen, joka selittää yleismaailmallisen ja jumalallisen rakkauden olemusta näin:

Pyhä Tuomas Akvinolainen pyrki kuvaamaan Jumalan armon mahdollistamaa rakkautta toiseen kohdistuvana omasta itsestä ulospäin suuntautuvana liikkeenä, jonka mukaisesti katsomme "rakastetun olevan jollakin tavoin yhdistyneen itseemme". Kiintymyksemme toisiin saa meidät vapaasti haluamaan heidän hyvänsä tavoittelemista. Kaikki tämä saa alkunsa kunnioituksen tuntemisesta, toisen arvokkuuden arvostamisesta. Tämä on viime kädessä sanan "rakkaus" taustalla oleva idea: ne, jotka ovat rakastettuja ovat "läheisiä" (*dear*) minulle; "heitä pidetään suuressa arvossa". Ja "rakkaus, jolla yksi tulee toiselle miellyttäväksi (*grata, pleasing*), on syynä siihen, että jälkimmäinen lahjoittaa toiselle jotakin vapaasti (*gratis*) (vrt. FT, 93).

Paavi Franciscus nostaa esiin yleismaailmallisena veljeyden esimerkkinä pyhän Charles de Foucauld'n ja kehottaa meitä rukouksessa kääntymään Jumalan puoleen löytääksemme teitä todelliseen, rakkaudelliseen ja kestävään ystävyyteen toistemme kanssa. Ekumeenisen kristillisen rukouksen viimeinen säe kuuluu:

Tule, Pyhä Henki, näytä meille kauneutesi, joka kaikissa ihmisissä maan päällä heijastuu. Suo meidän siten uudelleen oivaltaa, että kaikki ovat tärkeitä ja tarpeellisia ja että heidän kasvonsa muodostavat yhden ihmiskunnan, jota Jumala niin paljon rakastaa. Aamen.

isä Gabriel Salmela OP

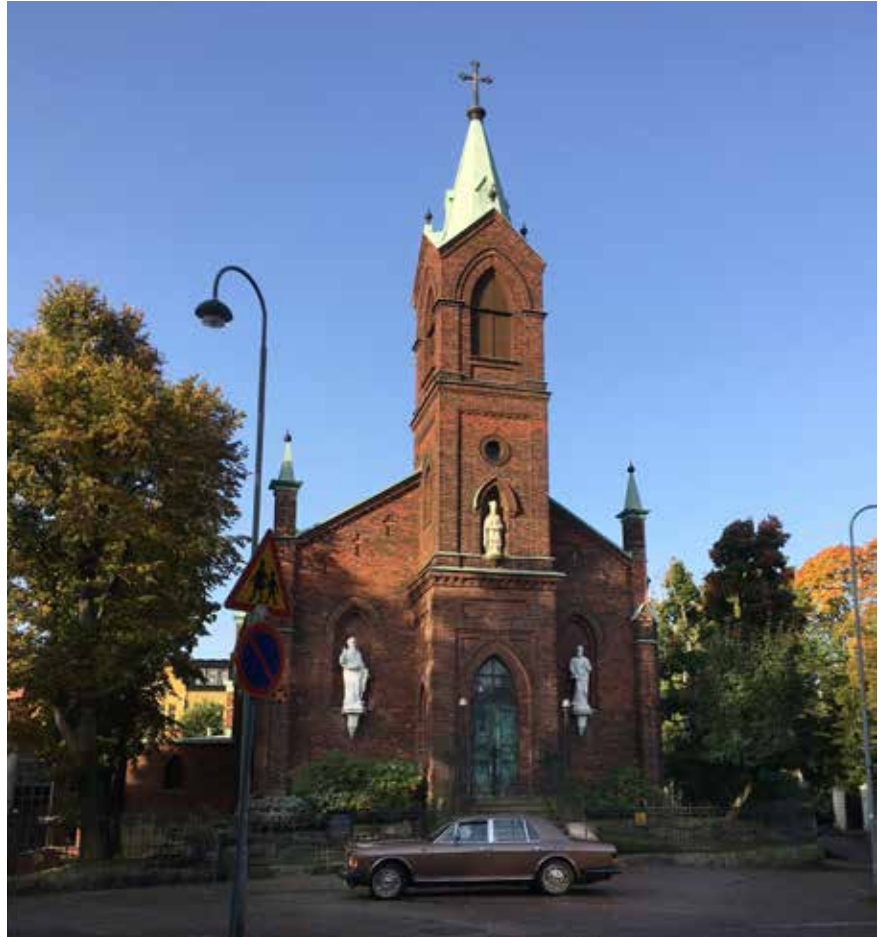
Emerituspiispa

Ykseys moninaisuudessa

Vanhin toimiva kirkkomme on Pyhän Henrikin katedraali Helsingissä. Se on Pyhän Henrikin katedraaliseurakunnan kirkko ja Helsingin hiippakunnan symboli. Mielestäni kirkkorakennus ja sen osat kuvastavat hyvin hiippakuntamme todellisuutta. Kirkko on rakennettu 1860 suomalaisista rakennusaineista, tiilistä, kivistä, puusta. Kirkon alullepanijana oli tuolloinen Baltian saksalainen kenraalikuvernööri Wilhelm von Berg (lut.), joka oli naimisissa italialaisen Leopoldina Cicognan (kat.) kanssa. Kirkko rakennettiin etupäässä tsaarin armeijassa palvelevia puolalaisia ja liettualaisia sotilaita varten. Papistokin oli alussa puolalaista. Kansan suussa kirkkoa nimitettiin puolalaiseksi kirkoksi. Rakentamisen kustannukset hoiti Venäjän armeija. Arkkitehdiksi valittiin saksalainen Ernst Lohrmann, joka viimeisteli myös mm. Suurkirkon piirustukset.

Kirkko sai nimensä brittiläissyntyisestä, Ruotsista tulleesta Suomen apostolista ja piispasta pyhästä Henrikistä. Hänen patsaansa on pääoven yläpuolella. Häntä esittävä kuva on myös kuorin ikkunassa. Kummallista kyllä tässä englannissa valmistetussa lasimaalauksessa tällä marttyyripiispalla on yllään vihreä kasukka eikä punainen. Siksi arvellaan, ettei kuvassa oli pyhää Henrikiä, vaan pyhä Patrick, Irlannin kansallispühimys. Kaksi muuta-kin kuorin lasimaalausta tulee Englannista. Sen sijaan kirkon muut lasimaalaukset ovat hollantilaisen taiteilijan käsialaa. Molemmiin puolin kuoria on pyhän Marian ja pyhän Joosefin patsaat, jotka ovat erään itävaltalaisen taiteilijan veistämiä. Ristintien asemat lienevät Ranskasta ja kaunis jouluseimi Belgiasta. Kristus-mosaikki sakramenttikappelissa lienee Italiasta ja alttarin yläpuolella riippuvan ristin corpus Pohjois-Saksasta. Aikoinaan kirkossa oli myös Fatiman Madonnan patsas. Sen lahjoitti kirkolle Portugalin olympiajoukkue 1952. Se on nykyään ursuliinisarten talossa.

Pappilassa on asunut pappeja Puolasta, Liettuasta, Hollannista, Suomesta, Maltalta, Ranskasta, Vietnamista, Italiasta, Ka-

merunista. Nykyinen kirkkoherra on syntynyt Ruandassa. Pastoraalisessa työssä avustaa pappeja eri yhteisöistä: hiippakuntapappeja, dominikaaneja, neokatekumeenipappeja, Opus Dei -pappeja, Pyhän Sydämen pappeja. Voimme iloita siitä, että olemme viime vuosina saaneet hiippakuntaan 14 uutta pappisvihkimystä, mukana myös suomalaisia.

Seurakunnassa on yli 100 kansallisuutta. Vähän alle puolet kaikista on suomalaisia. Kaikkia katolilaisia ja ryhmiä halutaan palvella – varsinkin erikielisten messujen kautta. Toivottavasti kaikki voivat tuntea kirkon Suomessa omakseen.

Mutta mikä yhdistää meitä tässä moninaisuudessa? Ensimmäinen asia, joka tulee mieleen on pyhä isä, paavi. Hän on yhdyside maailman kaikkien katolilaisten välillä. Myös hiippakunnan piispa on yh-

dysside Suomessa. Suomen kieli yhdistää – vaikka ehkä tässä tulee vastalauseita.

Ennen muuta katolinen usko yhdistää. Sakramentit, erityisesti pyhä eukaristia yhdistää meitä. Ehtoollisaineet leipä ja viini – Kristuksen ruumis ja veri alttarilla – hänen pelastava läsnäolonsa, on kaikille sama. Kansojen apostoli, pyhä Paavali kirjoittaa galatalaisille: ”Yhdentekevää, oletteko juutalainen vai kreikkalainen, orja vai vapaa, mies vai nainen, sillä Kristuksessa Jeesuksessa te kaikki olette yksi” (Gal. 3:28).

Kaikessa erilaisuudessa meidän on katolilaisina hyvä yhä uudelleen etsiä myös yhteyttä ja ykseyttä, rakentua yhdeksi kirkoksi, jota Pyhän Henrikin katedraali niin osuvasti kuvaa.

+ Teemu Sippo SCJ
Helsingin emerituspiispa

Liturgia

Julkaisemme Fideksessä Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaation prefektin kirjoittaman ja paavin luvalla julkaistun kirjeen.

Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaatio
Prot. N. 432/20

Kirje katolisen kirkon piispainkokousten puheenjohtajille liturgian vietosta COVID-19-pandemian aikana ja sen jälkeen.

Covid 19-viruksen aiheuttama pandemia on saanut aikaan mullistuksia ei vain yhteiskunta-, perhe-, talous-, koulutus- ja työdynamikassa, vaan myös kristillisen yhteisön elämässä, liturginen ulottuvuus mukaan

Palatkaamme iloiten eukaristiaan!

lukien. Viruksen leviämisen estämiseksi ankara sosiaalisen etäisyyden pitäminen oli välttämätöntä. Sillä oli jälkiseurauksia kristillisen elämän perustavanlaatuisen ominaispiirteen kannalta: "Sillä missä kaksi tai kolme on koolla minun nimesäni, siellä minä olen heidän keskellään" (Matt. 18:20); "Seurakunta kuunteli ja noudatti uskollisesti apostolien opetusta. Uskovat elivät keskinäisessä yhteydessä, mursivat yhdessä leipää ja rukoilivat... Uskovat pysyttelivät yhdessä, ja kaikki oli heille yhteistä" (Ap.t. 2:42, 44).

Yhteisöllisellä ulottuvuudella on teologinen merkitys: Jumala on persoonien suhde Pyhimmässä Kolminaisuudessa.

Hän luo ihmisen niin, että mies ja nainen täydentävät toisiaan keskinäisessä suhteessaan, koska "ei ole hyvä ihmisen olla yksinään" (1. Moos. 2:18). Hän asettuu suhteeseen miehen ja naisen kanssa ja kutsuu heitä puolestaan suhteeseen hänen kanssaan. Niin kuin pyhä Augustinus vaistonvaraisesti tajusi, sydämemme on levoton, kunnes se löytää Jumalan ja saa levon hänessä (vrt. Tunnustukset, I, 1). Herra Jeesus aloitti julkisen tehtävänsä kutsumalla luokseen joukon opetuslapsia, jotta he jakaisivat hänen kanssaan elämän ja julistuksen Jumalan valtakunnasta; tästä pienestä laumasta syntyy kirkko. Kuvatakseen iankaikkista elämää

Raamattu käyttää kuvaa kaupungista: taivaallisesta Jerusalemissa (vrt. Ilm. 21). Kaupunki on ihmisten yhteisö – ihmisten, jotka jakavat arvot, perustavanlaatuiset inhimilliset ja henkiset realiteetit, paikat, ajat ja organisoidut toiminnot ja osallistuvat yhteisen hyvän rakentamiseen. Pakanat rakensivat yksin jumalille omistettuja temppelitä, joihin ihmisillä ei ollut pääsyä. Kristityt taas, niin pian kuin saavuttivat vapauden viettää jumalanpalvelusta, heti rakensivat paikkoja, jotka olivat domus Dei et domus ecclesiae, jossa uskovat saattoivat tunnistaa olevansa Jumalan yhteisö, jumalanpalvelukseen koollekutsuttu ja pyhäksi seurakunnaksi asetet-

Liturgia

*”Täällä sinun uskovasi alttarin ympärille kokoontuneina
viettävät pääsiäisen muistoa ja tulevat ravituiksi
Kristuksen ruumiin ja sanan ravinnolla.”*

tu kansa. Niin Jumala voi julistaa: ”Minä olen teidän Jumalanne ja te olette minun kansani” (vrt. 2. Moos. 6:7; 5. Moos. 14:2). Herra pysyy uskollisena liitolleen (vrt. 5. Moos. 7:9) ja Israelista tulee juuri tästä syystä Jumalan asumus, hänen läsnäolonsa pyhä paikka maailmassa (vrt. 2. Moos. 29:45; 3. Moos. 26:11-12). Siksi Herran huone edellyttää Jumalan lasten perheen läsnäoloa. Nykyäänkin uuden kirkon vihkimisrukouksessa piispa pyytää, että se olisi sitä, mitä sen olemukseltaan on oltava:

”[...] täytä tämä huone... taivaallisella pyhyydellä [...]

Täällä jumalallinen armo peittää ihmisen rikkomukset, jotta synnin kautta kuolleet lapsesi syntyisivät uudesti iankaikkiseen elämään.

Täällä sinun uskovasi alttarin ympärille kokoontuneina viettävät pääsiäisen muistoa ja tulevat ravituiksi Kristuksen ruumiin ja sanan ravinnolla.

Täällä kaikuu riemullinen kiitoslaulu, jossa ihmisten äänet yhtyvät enkelten kuoroihin ja täällä kohoavat alati eteesi rukoukset maailman pelastuksen puolesta.

Täällä köyhät saavat osakseen sinun laupeutesi, sorretut löytävät todellisen vapauden ja kaikki ihmiset pääsevät osallisiksi Jumalan lasten kunniansa matkallaan kohti taivaallista Jerusalemiä, jonne sinä johdatat heidät.”

Kristillinen yhteisö ei ole koskaan pyrkinyt eristäytymään eikä ole koskaan tehnyt kirkosta kaupunkia, jonka ovet on suljettu. Kasvatettuina pitämään arvoisa yhteisöllistä elämää ja etsien yhteistä hyvää kristityt ovat aina pyrkineet olemaan osa yhteiskuntaa, vaikkakin tietoisina toiseudesta – olemaan maailmassa kuulumatta siihen ja kutistumatta siihen (vrt. Kirje Diognetokselle, 5-6). Jopa pandemian hätätilanteessa on herännyt suuri vastuuntunto. Kuunnellen siviiliviran-

omaisia ja asiantuntijoita ja yhteistyössä heidän kanssaan piispat ja alueelliset piispainkokoukset olivat valmiita tekemään vaikeita ja tuskallisia päätöksiä, jopa keskeyttämään pitkäksi ajaksi uskovien osallistumisen eukaristian viettoon. Tämä kongregatio on syvästi kiittollinen piispoille heidän sitoumuksestaan ja ponnistuksistaan heidän pyrkiessään vastaamaan parhaalla mahdollisella tavalla ennakoimattomaan ja monimutkaiseen tilanteeseen.

Niin pian kuin olosuhteet sallivat on kuitenkin välttämätöntä ja kiireellistä palata normaaliin kristilliseen elämään, jonka kotina on kirkkorakennus ja jossa liturgian, erityisesti eukaristian, vietto on ”huippu, jota kohti Kirkon työ suunnautuu ja samalla lähde, josta kaikki sen voima pulppuaa” (Sacrosanctum Concilium, 10).

Tietoisina siitä, että Jumala ei koskaan hylkää luomaansa ihmiskuntaa ja että raskaimmatkin koettelemukset voivat kantaa armon hedelmää, olemme hyväksyneet sen, että jouduimme olemaan etäällä Herran alttarista: se oli kuin eukaristisen paaston aika, joka oli meille hyödyksi, jotta löytäisimme uudelleen sen elintärkeän merkityksen, kauneuden ja mittamattoman kallisarvoisuuden. Niin pian kuin mahdollista meidän on kuitenkin palattava eukaristiaan puhdistetuin sydämin, uudella kunnioittavalla ihmetyksellä, voimistuneella halulla kohdata Herra,

olla hänen kanssaan, vastaanottaa hänet ja tuoda hänet veljillemme ja sisarillemme todistaen elämästä täynnä uskoa, rakkautta ja toivoa.

Tämä vailla olemisen aika voi antaa meille armon ymmärtää veljämme ja sisartemme, Abitenen marttyyrien (300-luvun alussa) sydäntä, kun he vastasivat tuomareilleen tyynen päättäväisinä varmasta kuolemantuomiosta huolimatta: ”Sine Dominico non possumus”. Absoluuttista verbiä non possumus (emme voi) ja neutrisubstantiivin Dominicum (se mikä on Herran) merkitystä ei voi kääntää yhdellä sanalla. Tuo hyvin lyhyt ilmaisu tiivistää suuren määrän rikkaita vivahteita ja merkityksiä, joita tänään voimme mietiskellä:

Emme voi elää, olla kristittyjä, täysin toteuttaa ihmisyyttämme ja sydämessämme asuvia hyvyyden ja onnellisuuden toiveita ilman Herran sanaa, joka liturgian vietossa ruumiillistuu ja tulee eläväksi sanaksi, jonka Jumala puhuu niille, jotka tänään avaavat sydämensä kuuntelemaan;

- Emme voi elää kristittyinä osallistumatta ristinuhriin, jossa Herra Jeesus antaa itsensä varauksetta pelastaakseen kuolemallaan ihmisen, joka oli kuollut synnin vuoksi; Lunastaja liittää ihmiskunnan itseensä ja johdattaa sen takaisin Isän luo; ristiinnaulitun syleilyssä kaikki inhimillinen kärsimys löytää valoa ja lohtua;
- Emme voi olla ilman eukaristian juhlaateriaa, Herran pöytää, johon meidät on kutsuttu poikina ja tyttärinä, veljinä ja sisarina, vastaanottaaksemme itsensä ylösnousseen Kristuksen, joka on läsnä ruumiissaan, veressään, sieluineen ja jumaluudessaan tässä taivaallisessa leivässä, joka ravitsee meitä maanpäällisen pyhiinvaelluksemme iloissa ja vaivoissa;
- Emme voi olla ilman kristillistä yhteisöä, Herran perhettä: tarvitsemme veljämme ja sisartemme kohtaamista,

Liturgia

Jatkoa edelliseltä sivulta

jotka jakavat kanssamme Jumalan lapseuden, Kristuksen veljeyden, kutsumuksen ja pyrkimyksen pyhyteen ja sielujen pelastukseen rikkaassa ikävaiheiden, henkilöhistorioiden, karismonjen ja kutsumusten moninaisuudessa;

- Emme voi olla ilman Herran huonetta, joka on kotimme, ilman pyhiä paikkoja, joissa synnyimme uskoon, joissa löysimme Herran kaitselmuksellisen läsnäolon ja löysimme hänen armahtavan syyleilynsä, joka nostaa ylös langenneet, joissa pyhitimme kutsumuksemme sääntökuntaelämään tai avioliittoon, joissa rukoilimme ja kiitimme, iloitsimme ja itkimme, joissa uskoimme Isälle maallisen vaelluksensa päättäneet rakkaamme;
- Emme voi olla ilman Herran päivää, ilman sunnuntaita, joka antaa valon ja merkityksen toisiaan seuraaville työpäiville ja perhe- ja yhteiskunnallisille velvollisuuksille.

Niin arvokas kuin viestintävälineiden palvelus onkin sairaille ja niille, jotka eivät voi mennä kirkkoon, ja niin suuren palveluksen kuin ne ovatkin tehneet välittämällä pyhän messun lähetyksiä aikana, jolloin yhteisöllinen vietto ei ollut mahdollista, mikään lähetyksien viestintävälineiden kautta ei ole verrattavissa henkilökohtaiseen osallistumiseen eikä voi korvata sitä. Päinvastoin on vaara, että nuo lähetykset yksin etäännyttävät meitä henkilökohtaisesta ja intiimistä kohtaamisesta lihaksi tulleen Jumalan kanssa, joka antoi itsensä meille ei virtuaalisesti, vaan todellisesti, sanoen: ”Joka syö minun lihani ja juo minun vereni, pysyy minussa, ja minä pysyn hänessä” (Joh. 6:56). Tämä fyysinen kontakti Herran kanssa on elintärkeä, välttämätön, korvaamaton. Kunhan löydetään ja omaksutaan konkreettiset toteutettavissa olevat toimenpiteet, joilla viruksen leviämistä saadaan vähennettyä minimiin, on välttämätöntä, että kaikki ottavat jälleen paikkansa veljien ja sisarten kokoontumisessa, löytävät uudelleen liturgian vieton korvaamattoman arvon ja kauneuden, ja kutsuvat ja rohkaisevat tarttuvalla innolla veljiä ja sisaria, jotka ovat olleet lannistuneita, pelok-

kaita, poissaolevia tai osallistumattomia liian pitkään.

Tämä virasto pyrkii vahvistamaan joitakin periaatteita ja ehdottamaan joitakin toimenpiteitä, jotta edistetään pikaista ja turvallista palaamista eukaristian viettoon.

Asianmukainen hygienia- ja turvallisuusnormien huomioiminen ei voi johtaa eleiden ja riittien sterilisoimiseen eikä tiedostamattomaankaan pelon ja turvattuuden herättämiseen uskovissa.

Piispojen on toimittava harkiten mutta lujasti, jotta uskovien osallistumista eukaristiaan ei julkisten viranomaisten taholta leimattaisi ”joukkokokoonnutumiseksi” eikä sitä pidettäisi verrannollisena tai jopa alisteisena virkistystoiminnoille.

Liturgiset normit eivät ole asioita, joita siviiliviranomaiset voisivat säätää, vaan vain asianmukaiset kirkolliset viranomaiset (vrt. Sacrosanctum Concilium, 22).

Uskovien osallistumista liturgian viettoon olisi helpotettava, mutta ilman improvisoituja rituaalisia kokeiluja ja kunnioittaen täysin liturgiisiin kirjoituihin sisältyviä normeja, jotka säätelevät niiden toteutusta. Liturgiassa kokemus sakralisuudesta, pyhydestä ja ylimaallisesta kauneudesta antaa esimakua iankaikkisen autuuden harmoniasta. Siksi on pidettävä huolta, että varmistetaan paikkojen, pyhien kalusteiden ja vieton tavan arvokkuus Vatikaanin II kirkolliskokouksen arvovaltaisen opetuksen mukaisesti: ”Riittien on ilmaista ylevää yksinkertaisuutta” (Sacrosanctum Concilium, 34).

On tunnustettava uskovien oikeus vastaanottaa Kristuksen ruumis ja palvoa eukaristiassa läsnäolevaa Herraa säädetyllä tavalla, ilman rajoituksia, jotka ylittävät jopa sen, mitä julkisten viranomaisten tai piispojen antamat hygienianormit säätävät.

Eukaristian viettossa uskovat palvovat läsnäolevaa ylösnousutta Herraa; ja näemme, kuinka helposti palvonnan taju, palvoa rukous kadotetaan. Pyydämme paimenia korostamaan katekeesissaan adoraation tärkeyttä.

Kuuliaisuus on varma periaate, jotta ei erehdyttäisi. Kuuliaisuus kirkon normeja, kuuliaisuus piispoja kohtaan. Vaikeuksi-

en (esimerkiksi sodat, pandemiat) aikana piispat ja piispainkokoukset voivat antaa tilapäisiä normeja, joita on noudatettava. Kuuliaisuus varjelee kirkolle uskottua aarretta. Nämä piispojen ja piispainkokousten asettamat toimenpiteet lakkaavat olemasta voimassa tilanteen palatessa normaalksi.

Kirkko vaalii jatkuvasti ihmispersoonaa kokonaisuudessaan. Kirkko todistaa toivosta, kutsuu luottamaan Jumalaan, muistuttaa, että maanpäällinen elämä on tärkeää, mutta paljon tärkeämpää on iankaikkinen elämä: osallisuus Jumalan elämästä iankaikkisesti on päämäärämme, kutsumuksemme. Tämä on kirkon usko, josta marttyyrien ja pyhien joukot todistavat kautta vuosisatojen, positiivinen julistus, joka vapauttaa meidät yksiuotteisista reduktionismeista ja ideologioista. Kirkko yhdistää julistuksen ja auttamisen kohti sielujen iankaikkista pelastusta sekä välttämättömän huolenpidon kansanterveydestä. Uskokaamme siis jatkuvasti itsemme luottavaisina Jumalan laupeuden varaan ja pyytäkäämme autuaan Neitsyt Marian – joka on salus infirmorum et auxilium christianorum (sairaiden parantuminen ja kristittyjen auttaja) – esirukouksia kaikkien niiden puolesta, joita pandemia ja muut ahdingot raskaasti koettelevat, rukoilkaamme kestävinä niiden puolesta, jotka ovat lähteneet tästä elämästä, ja samalla uudistakaamme aikomuksemme olla Ylösnousseen todistajia ja varman toivon julistajia, toivon, joka ylittää tämän maailman rajat.

Vatikaanissa 15. elokuuta,
autuaan Neitsyt Marian taivaaseen
ottamisen juhlapyhänä

Paavi Franciscus 3. syyskuuta allekirjoittaneelle Liturgian ja sakramenttijärjestyksen kongregaation prefektille myöntämälään audienssilla hyväksyi tämän kirjeen ja määräsi sen julkaistavaksi.

Kardinaali Robert Sarah

Prefekti

Raamattu

Rakastakaa Raamattua kuten Hieronymus

Pyhä Hieronymus (n.v. 345-420) jätti elämänsä ja työnsä kautta kirkolle perinnöksi "syvän kiintymyksen ja rakauden" pyhää Raamattua kohtaan. Noihin pyhän Hieronymuksen muistopäivän rukouksesta otettuihin sanoihin viittaa otsikossaan paavi Franciscuksen apostolinen kirje *Scripturae Sacrae affectus*. Se julkaistiin 30.9.2020, jolloin oli kulunut 1600 vuotta Hieronymuksen kuolemasta. Pyhä Hieronymus oli väsymätön tutkija, kääntäjä, eksegeetti, syvälinen Raamatun tuntija ja sen tunnetuksi tekijä ja tulkitsija, kristinuskon totuuden puolustaja, askeetti ja hengellinen ohjaaja. Patristiikan kulta-aikana hän tunsu monet suurista idän ja lännen kirkkoisista; häntä pidetään yhtenä lännen kirkon neljästä suuresta opettajasta Augustinuksen, Ambrosiuksen ja Gregorius Suuren ohella.

Kääntymyskokemuksen (kun hän kuuli Tuomarin sanovan, että hän ei ollut kristitty, vaan cicerolainen) jälkeen Hieronymus omisti elämänsä Kristukselle ja hänen sanalleen, tehdäkseen jumalalliset kirjoitukset tunnetuiksi. Hän asetti Roomassa saamansa retoriikan ja klassisen latinan koulutuksen Jumalan sanan ja kirkon palvelukseen ja opiskeli jatkuvasti. Hän matkusti laajasti Euroopassa ja idässä, tutustui luostari- ja yhteisöelämään ja vetäytyi autiomaahan opiskelemaan Raamatun alkukieliä, ensin kreikkaa, sitten hepreaa. Hänen elämässään yhdistyivät vihkiytyminen Jumalalle ja omistautuminen tutkimukseen. Hänet vihittiin papiksi Antiokiassa. Hän jatkoi opintoja Konstantinopolissa, jossa hän koki myös vuoden 381 suuren kirkolliskokouksen; hän käänsi latinaksi mm. Origeneen ja Eusebiuksen tekstejä.

Vuonna 382 hän tuli Roomaan, jossa hänestä tuli paavi Damasuksen läheinen työtoveri. Hän ei unohtanut myöskään hengellistä ohjausta: hänen johdollaan ryhmä roomalaisia askeettista elämää viettäviä ylhäisönaisia (kuten Marcella, Paula ja Eustochium) omistautui Raamatun lukemiseen ja tutkimiseen alkukielillä. Tu-

Don Lorenzo Monaco: Pyhä Hieronymus, n. 1420

hon aikaan Hieronymus aloitti evankeliumien ja mahdollisesti myös muiden Uuden testamentin tekstien aiempien latinankielisten käännösten tarkastustyön; hän käänsi Origeneen saarnoja ja Raamatun kommentaareja ja kävi laajaa kirjeenvaihtoa. Damasuksen kuoleman jälkeen hän lähti ensin Egyptiin ja sitten Palestiinaan; vuonna 386 hän tuli Betlehemiin ja asui siellä kuolemaansa asti. Hän perusti (yhdessä Paulan ja Eustochiumin kanssa) kaksi luostaria, joissa oli myös vierasmajat pyhiinvaeltajien palvelemiseksi.

Betlehemissä Hieronymus toteutti koko Vanhan testamentin käännöksen hepreasta, kommentoi Raamatun tekstejä ja laati apuvälineitä Raamatun tutkimista varten. Tuo suuri käännöstyö Vulgata (Vanhan testamentin käännös hepreasta ja aiempien latinankielisten UT:n ja psalmien käännösten tarkastettu versio) tuli leimaamaan syvästi läntistä kulttuurihistoriaa ja teologista kieltä. Trenton kirkolliskokous piti sitä "virallisesti vahvistettuna" käännöksenä, väheksymättä kuitenkaan alkukielisten tekstien merkitystä.

Hieronymus muistuttaa elämällään ainutlaatuisella tavalla rakkaudesta pyhää Raamattua kohtaan. Se johtaa tuntemaan Kristuksen: Joka ei tunne Raamattua, ei tunne Kristusta. Ei pidä lukea vain evankeliumeja, apostolien tekoja ja kirjeitä, vaan koko Vanha testamentti on välttämätön Kristuksen totuuden ja rikkauden ymmärtämiseksi.

Raamatun selittäjän palvelutehtävä on auttaa toisia ymmärtämään Raamattua, joka ei aina ole välittömästi ja helposti ymmärrettävissä (vrt. Filippos Ap.t. 8:30-31). Hieronymuksen esimerkki näyttää, kuinka tärkeää nykyäänkin on kokonaisvaltaisen Raamatun kielten tuntemus ja huolellinen tutkimus sekä tulkintahistorian tunteminen. Paavi Franciscuksen mukaan Hieronymus onnistui "inkulturoimaan" Raamatun latinan kieleen ja kulttuuriin. Paavi korosti käännöstyötä "kielellisenä vieraanvaraisuutena"; ilman käännöstä eri kieliryhmät eivät voi kommunikoida eikä kohtaamisen kulttuuri ole mahdollinen. Hieronymuksen kielitaidon ansioita meillä on universaalimpi ja syvemmin lähteet tunteva ymmärrys kristinuskosta.

Paavi kehottaa kaikkia rakastamaan sitä, mitä Hieronymus rakasti. Hieronymus on kuin "Kristuksen kirjasto"; opiskelemalla ja tutkimalla Raamattua jatkuvasti hän teki itsestään kirjaston ja tiedon lähteen lukemattomille muille. Nuorten saattaa nyky maailman "lukutaidottomuuden" vallitessa (niin uskonnon suhteen kuin muutenkin) olla vaikea huomata, millainen seikkailu on uskonnollinen etsintä, jossa sydän ja mieli yhtyvät. Paavi kehottaa erityisesti nuoria: alkakaa tutkia perintöänne, koska kristinuskossa meillä on ylivoimainen kulttuuriperintö. Hieronymus opettaa yhä meille, mitä tarkoittaa Kristuksen rakkaus, joka on erottamaton hänen sanansa kohtaamisesta. Hieronymuksen spiritualiteetin voisi tiivistää lakkaamattomaksi haluiksi tuntea ilmoituksen Jumala yhä paremmin.

Katri Tenhunen

Pyhiinvaellus Hattulaan 2020 – koronaan kamppoihin

Katolinen Hattulan pyhiinvaellus on tehty vuodesta 1982 alkaen. Sen aloittaja oli dominikaani-isä Martti Voutilainen (1926-2001). Ajatus siihen syntyi pohjoismaisella opintoviikolla Saksan Osnabrückissä, jossa joukko suomalaisia kävi muiden kanssa pienessä Lagen kylässä, jossa yhä elää keskiaikainen ristin kantamisen perinne. Isä Martti ja muut rupeivät miettimään, voisiko Suomessa tehdä vastaavaa.

Hattulan kauniissa keskiaikaisessa Pyhän Ristin kirkossa on ilmeisesti ollut ristin reliikki ja kirkko on siksi ollut pyhiinvaelluskohde. Tiedämme, että Kalmarin unionin kuningatar Margareeta testamenttasi parille tanskalaiselle luostarille varoja, jotta munkit kävisivät rukoilemassa hänen sielunsa puolesta joissakin pyhiinvaelluspaikoissa, joihin kuului myös ”thet haelghe kors j hattil i Fintland”. Mitä Hattulan pyhän ristin reliikille tapahtui reformaation yhteydessä, ei ole enää tiedossamme.

Vanhassa kristikunnassa, siis katolisessa kirkossa ja ortodoksisessa kirkossa on syyskuun 14. päivää vietetty Pyhän ristin ylentämisen juhla. Silloin muistetaan, kuinka vuonna 325 jKr. keisari Konstantinuksen äiti Helena löysi Kristuksen ristin. Hän raivautti Jerusalemissa piispa Makarioksen avulla Golgatalta pois pakanallisen temppelin rauniot ja käski etsiä ristiä. Löydettiinkin kolme ristiä, ja kun yksi niistä paransi sairaana olleen naisen, sen täytyi siis olla Jeesuksen risti. Keisari rakennutti paikalle

Artikkeleita

kirkon, ja sitten vielä toisen Jeesuksen haudan kohdalle.

Kristuksen ristin löytämisestä kerrotaan monissa 300-luvun ja 400-luvun kirkollisissa dokumenteissa. Ristin palasia lähetettiin vähitellen Jerusalemissa Konstantinopoliin ja Roomaan ja edelleen tärkeisiin kristillisiin keskuksiin. Ristin reliikit ovat hyvin pieniä, ja niitä, joissa on dokumentit siitä, kuka on lahjoittaja ja kuka lahjoituksen saaja, on yhteensä noin ristin poikkipuun verran. Ei siis suuria määriä, kuten valistuksen ajan kirjoituksissa saatettiin pilkata.

Hattulan pyhiinvaelluksen aiheena on pyhän ristin kunnioittaminen ja kantaminen. Isä Martti teki Studiumin kellarissa höyläpenkin ääressä pienen kannettavan ristin, joka on yhä aina mukana Hattulassa. Piispa Verschuren halusi sellaisen, jota lapsetkin voivat kantaa, ja lapsia olikin 1980-luvulla usein mukana ristinkanossa.

Tarvittiin kuitenkin myös iso risti aikuisille, ja isä Martti teki sellaisenkin. Sen kävi kuitenkin huonosti. Sitä säilytettiin kahtena osana Henrikin kirkolla, ja kerran kirkon remontin jälkeen sitä ei löytynyt mistään. Se oli viety rakennusjätteiden mukana pois. Onneksi huomasimme tapausten ajoissa, niin että ehdimme teettää puusepänverstaassa uuden ristin. Nyt sille on varma säilytyspaikka.

Hattulan liturgiaan kuuluu, että Raamatun lukukappaleen ja puheen lisäksi luetaan alkukirkon ajalta peräisin oleva Ristin ylistämisen teksti vuorosakeineen: Terve risti, ainoa toivo!. Sen jälkeen menemme vuoron

perään hiljaisuudessa polvistumaan ristin edessä ja suutelemaan siihen kiinnitettyä hiippakunnan hallussa olevaa ristin reliikkiä tai itse ristiä.

Sitten siirrymme ulos ja muodostamme kulkueen, jossa kannetaan sekä pienempää ristiä että suurempaa, jonka kantamiseen tarvitaan neljä tai viisi aikuista. Rukomme ruusukon kunniakkaita salaisuuksia ja kierrämme kirkkoa polulla, jonka vuosikymmenten aikana olemme tehneet. Ristin kantajat vaihtuvat aina kierroksen jälkeen, ja kuljemme niin monta kierrosta, että kaikki halukkaat saavat kantaa ristiä. Jokainen voi liittää yhteiseen ruusukorukoukseen ne aiheet, jotka mielessään haluaa osoittaa Jumalalle.

Ristin ylentämisen juhla on tärkeä siksi, että pitkänäperjantaina Jeesuksen kärsimys ja ristinkuolema ovat

niin suuri ja keskeinen asia, ettei sille päivälle helposti mahdu muuta. Siksi on hyvä voida viettää juhlaa, jossa risti on toivon ja ilon ja voiton merkki ja siksi myös erityisen kunnioituksen merkki. Ristiä juhlimalla ja kunnioittamalla juhlimme tietysti pelastusta ja ylistämme kolmiyhteistä Jumalaa, joka rakastaa luomiansa ihmisiä.

Vietimme Hattulan pyhiinvaelluksen taas kerran kauniissa syysässä, hieman lätäköitä väistellen, mutta koronaa pelkäämättä hyvillä mielin. Lopuksi saimme nauttia myös Hattulan luterilaisen seurakunnan tarjoamat kahvit ja sämpylät, koska he aina osoittavat vieraanvaraisuutta meitä kohtaan.

*Kaarina Koho
maallikkodominikaani*

Kuvat Heikki Kymäläinen

Eutanasia Pohjoismaissa – *quo vadis?*

Oslon yliopiston lääketieteellisen etiikan dosentti Mogen Magelssen on teoksen ”Dødshjelp i Norden? Etik, klinikk och politik” alullepanija. Siinä hän, kirjan muu toimituskunta ja kirjoittajakaarti ovat tehneet suururakan, ja tuloksena on eutanasiakysymyksen nykytilaa pääosin Pohjoismaissa ja muualla maailmassa valaiseva 15 luvun käsittävä antologia. Suomesta mukana on kollega Kalle Mäki.

Kirja tulee meillekin hyvään aikaan, sillä sen tavoitteena on esittää tasapainoinen näkemys siitä, miksi eutanasia ei kuulu nykylääkärin eikä nykylääketieteen toimenpidearsenaaliin ja miten yhteiskunnan eutanasiahuutoon voidaan vastata rakentavasti. Myös eutanasiaa puolustavat argumentit tulevat tasapainoisesti ja kriittisesti esille kirjan 300 sivulla.

Eutanasia on ollut laillistettu Hollannissa 20 vuotta eikä siitä ole tuomittu rangaistusta enää yli 50 vuoteen. Hollannista on saatu arvokasta, joskin surullista, kokemusta siitä, millainen kehityskulku on odotettavissa niihin maihin, joissa eutanasia aiotaan laillistaa. Tästä Hollannin kokemuksesta muiden maiden kannattaa ottaa vaari.

Kokemuksena on ollut, että eutanasian kriteerit ovat vähitellen löystyneet, ja nykyään hollantilaisten kuolinsyytilastoissa eutanasian osuus kuolinsyistä on kivunnut 4,5 %:iin, joissain kaupungeissa yli 14 %:iin. Suomessa tämä vastaisi neljänneksi yleisintä kuolinsyytä dementian jälkeen ja ohittaisi mm. tapaturmat.

Kirjasta saa hyvän käsityksen siitä, miten Pohjoismaissa halutaan välttää samaa, kaltevalle tasolle joutumista kuin Hollannissa. Potilasta, joka haluaa kuolla, on kohdattava laaja-alaisesti ja ymmärtävästi. Erityisen tärkeää on vaalia ja kunnioittaa hänen autonomiaansa. On kuitenkin pidettävä mielessä, että potilaan autonomiaan vaikuttavat monet sellaisetkin seikat, jotka eivät faktisesti liity

hänen kuolinpuharkintaansa. Tarkoitank kaikkea sitä viestintää, jota käydään koko ajan eri tiedotusvälineissä ja foorumeissa ja joissa asioita yleistetään, yksinkertaistetaan, politisoidaan ja popularisoidaan. Tässä informaatioturvassa potilas-lääkärisuhde asetetaan koetukselle, mutta lääkärin on yritettävä päästä potilaan ”pään sisään”, jotta potilaan sietämättömien kärsimysten syy ja merkitys hänen elämänlaadulleen tulisi mahdollisimman selväksi sekä potilaille että lääkärille.

Eutanasiakriteereistä tärkein on näet sietämätön kärsimys. Käsite sietämätön kärsimys on eutanasiakeskustelun keskiössä ja sitä käsitelläänkin monessa kirjan luvussa. Pohjimmiltaan ongelmaksi jää, että tämän keskeisen kriteerin objektiivinen validoiminen yksittäisen potilaan kohdalla ei ole mahdollista ja siksi eutanasiaratkaisu pohjautuu aina epävarmuuteen.

Paras vaihtoehto eutanasialle on hyvä palliatiivinen hoito ja palliatiivisen sedaation käyttö. Palliatiivinen hoito on kehittynyt huomasti sen jälkeen, kun eutanasia tuli käyttöön muutamissa Euroopan maissa, ja esim. terminaalisen syövän

aiheuttamaa kipua voidaan nykyään lievittää riittävän tehokkaasti n. 90 %:lle potilaista, muille sietämättömään kipuun on tarjolla palliatiivinen sedaatio. Eettisesti palliatiivisen sedaation ja eutanasiavälinen raja on ohut ja rajan ylittymisen ratkaisee hoidosta päättävän lääkärin aikomus eli intentio. Palliatiivisen hoidon koulutuksessa on otettava huomioon kaikki palliaatioon liittyvät tekijät ja toimijat – potilaan lääketieteelliset, sairaanhoidolliset, psykologiset, hengelliset ja eksistentiaaliset tarpeet.

Kirjassa on kultajyviä, jotka lukija voi poimia itselleen kirjan kolmesta osasta, jotka käsittelevät eutanasiaa etiikan, politiikan ja kliinisen työn näkökulmista. Tässä muutamia hajapoimintoja:

”Kuka antaa potilaille tappavan lääkeannoksen? En minä sitä varten halunnut lääkäriksi.” – Ihastuttava näyte potilaiden luottamuksesta lääkäreihinsä: Tanskan syöpäpotilaiden yhdistys toteaa, ettei Tanskassa tarvita eutanasiaa, sillä sikäläiset lääkärit ja hoitohenkilökunta ovat päteviä hoitamaan potilasta arvokkaaseen kuolemaan ja lievittämään kärsimyksiään. – Yksikään potilasyhdistys Norjassa

Lukijoilta

ei puolusta eutanasiaa. – Eutanasia-keskustelua ei voi käydä ottamatta huomioon ihmiskuvaa kokonaisuutena ja lainsäädännön sosiopoliittisia vaikutuksia. – Eutanasiaa vastaan puhuvat argumentit ovat vahvempia kuin sitä puolustavat. – Pitkä hoitosuhde palliatiivisen hoidon yksikön ja potilaan ja potilaan omaisten kanssa helpottaa päätöksentekoa, jonka on tapahtuttava tiimityönä ennen kaikkea potilasta kuunnellen.

Kuolevan potilaan loppuvaiheen hoidossa tarvitaan yksiselitteiset kriteerit. Maat, joissa eutanasia on ollut käytössä pidempään, ovat lipsuneet kriteeristöstään, koska kriteerit eivät ole olleet selkeät. Tästä on ollut seurauksena, että voidaan asettaa kyseenalaiseksi, onko potilaalle lopulta tehtykään eutanasiaa. Tämä on sitä kaltevaa tasoa, jolle minkään yhteiskunnan ei soisi lipsuvan.

Pohjoismainen kuolinapua koskeva kirja ei ollut ainakaan minulle kevyttä luettavaa, koska se on hyvin kattava ja käsittää paljon muuta kuin medisiinaa. Kirja tarjoaa tasapainoisen argumenttipohjan eutanasiaa vastaan ja puhuu hyvän palliatiivisen puolesta. Kirjaa soisi luettavan laajasti myös Suomessa, jotta välttyisimme juupas-eipäsebatista, vaan voisimme jatkaa sitä rakentavaa yhteiskuntakeskustelua, jota meillä pääosin onkin käyty.

Kuolevia potilaita hoitavat ja kohtaavat lääkärit, hoitajat, terapeutit, psykologit, diakonit, papit ja viestintäalan toimijat hyötyvät tämän kirjain läpikäymisestä.

Robert Paul
Sisätautiopin dosentti

Morten Andreas Horn, Daniel Joachim Heggheim Kleiven ja Morten Magelssen (toim.). *Dødshjelp i Norden? Etikk, klinikk og politikk.*

Painettu kirja: Cappelen Damm Akademisk, noasp@cappelendam.no (2020), ISBN 978-82-02-67764-0, hinta 379,- NOK, 316 ss.

Ilmaiseksi ladattava pdf-versio: https://www.cappelendamkundervisning.no/_dodshjelp-i-norden-etikk-klinikk-og-politikk-9788202616571 ISBN PDF: 978-82-02-61657-1

Armo

On välillä vaikeata antaa anteeksi. Onko se aina tarpeellistakaan?

Jos on rikkonut toista ihmistä vastaan ja toinen on katkeroitunut, kokee tullessa väärinkohdeksi, mitä voi tehdä? Voi olla, että tapahtumasta on jo pitkä aika eikä edes kehtaa tunnustaa, että muistaa koko juttua, kuitenkin se hirtää ihmissuhteessa.

Jumalan anteeksiantoon me luotamme Jeesuksessa Kristuksessa. Entä jos anteeksiantoa ei kuulu, ei niin kuin me uskomme. Tunnustamme, mutta emme koe tullemme kuulluksi. Aika kuluu ja asia on yhä ajankohtainen alitajunnassamme.

Pappi sanoo, että voimme luottaa Jumalan armoon ja että armon seuraukset ovat suuremmat kuin synnin seuraukset.

Tarvitsemme anteeksiantoa joka päivä, tarvitsemme Jeesuksen so-

vituskuolemaa joka päivä. Voimme tässä luottaa Jumalan armoon ja kun meidät armahdetaan, eikö meidän tulisi armahtaa kanssakulkijoitamme?

Ei ole heitä ja meitä, on vain meitä. Sitä Jeesuksen vertaus Laupiaasta samarialaisesta tarkoittaa. Mutta annamme anteeksi myös noille ryöväreille, jotka ryöstivät miehen. Jeesus hyväksyi ryövärin ristillä vieressään. Tämä voi olla vaikea paikka: annamme osittain anteeksi, mikäli se ei tee liian kipeää. Yhteiskuntakin yrittää parantaa rikoksentehtäjän rannaisemalla, ei antamalla anteeksi.

Anteeksianto tarkoittaa väärän teon unohtamista, tekoa ei enää ole. Yhteiskunta ei voi tehdä niin, mutta sinä ja minä voimme tehdä niin.

Toisaalta anteeksisaanut ihminen voi nolostua ja anteeksisaaminen voi olla nolouden aiheena kipeämpi kuin itse teko oli ollut.

Näissäkin kysymyksissä ajat muuttuvat ja eri yhteiskunnissa on erilaiset tavat. 1700-luvun käsitykset poikkeavat nykyajasta ja nykyisin olemassaolevissa maissa tavat ja asenteet voivat poiketa suuresti toisistaan. Eroja on sekä syvyysuunnassa että horisontaalisesti.

Jumalalta pyydämme rukouksessa anteeksiantoa samalla lailla kuin olemme itse armollisia. Se on kova rukous. Haluaisimme tietysti itse enemmän anteeksiantoa kuin olemme suoneet sitä toisille. Epäoikeudenmukaissuutemme on inhimillistä. Myös itselleen tulisi antaa anteeksi, mutta tärkeintä on Jumalan anteeksiannuksen pyytäminen rukouksessa; se on jokapäiväinen hiljentymisemme.

Marjatta Tarkoma OFS

PILGRIM

– vandring genom livet

Vi människor är främlingar här på jorden som vandrar mot vårt mål som är hos Gud i himmelen. Som pilgrimer eller främlingar på jorden stöter vi på alla de utmaningar som ett kristet liv för med sig. Utmaningarna är olika allt efter som vi åldras och på basen av de beslut som vi fattar i livets knutpunkter. En människas liv är inte lineärt utan föränderligt. Vi står ständigt inför nya utmaningar som tvingar oss till beslut. Också att inte fatta ett aktivt beslut dvs vara passiv är också ett beslut. Hela vår vandring genom livet är alltså en pilgrimsfärd.

Som barn utvecklas vår personlighet och våra grundläggande inställningar till hur vi fattar beslut - blir vi modiga och öppna för nya utmaningar eller skygga var vi söker tröst i vårt inre. Stora beslut är givetvis vilken utbildning vi skaffar oss, vilka arbetsuppgifter vi får och anammar och vem vi gifter oss med. Livet som pilgrim på jorden är en daglig utmaning som kräver av oss en fast tro och tillit till Gud.

Pilgrimsfärder å andra sidan är en integrerad del av oss som människor. Inom så gott som alla kulturer och religioner finns det traditioner av pilgrimsfärder. Det verkar som om vi människor genom vår vandring till en helig plats upplever ett slags frid och möjlighet till kontemplation som utvecklar vårt inre liv som på detta sätt berikas. Ofta för oss är pilgrimsfärden en redan utstakad led till en helig plats som kan vara en kloster, en kyrka eller annan ort var helgon eller Jungfru Maria uppenbarat sig eller var mirakel sägs äga rum. Pilgrimsfärden kan vara kort, endast några timmar eller lång och ta flera månader i anspråk. Man kan vandra allena eller i grupp. Under vår tid utförs inte alla pilgrimsfärder till fots. Många genomför pilgrimsfärder med cykel, bil eller t.o.m. med flygplan och tåg. Beroende på orten

Camino Francés till Santiago de Compostela. Foto Elcaminoconcorreos.com.

sätts det ofta minimikrav på hur lång den vandrade sträckan skall vara eller med vilka färdmedel man gör den. Alla färdmedel godkänns inte som sådana som berättigar t.ex. till syndernas absolution eller förmildrade straff för ens synder.

Traditionella pilgrimsmål för oss katoliker är heliga orter var Kristus, hans mor Jungfru Maria eller apostlar verkat. Primära orter i Europa är givetvis Jerusalem, Rom, Lourdes, Fatima, Czestochowa och Santiago de Compostela. Globalt finns det hundratals orter som vi katoliker

vandrar till. Traditionellt var en pilgrimsfärd en botgöring för en eller flera synder. Under medeltiden uppgjorde man sitt testamente innan man inledde färden. Detta var naturligt för en pilgrimsfärd var på den tiden livsfarligt. På vägen fanns det rövare, man vandrade igenom krigshärjade områden, pesten och andra sjukdomer härjade överallt. Om man idag vandrar till Santiago de Compostela kan man se de otaliga gravgårdarna och sjukhusen som fanns på vägen. Korsriddare skyddade pilgrimerna som färdades till Jerusalem. De upprätthöll även sjukhus på vägen.

På svenska

Idag har pilgrimsfärden i alla fall delvis fått en annan innebörd. Många ser den som ett sportevenemang "jag vandrade 800 km på tre veckor eller jag vandrade 60 km om dagen" är typiska kommentarer man hör. Andra upplever den vackra naturen, den goda maten och de historiska monumenten på färden som betydelsefulla.

Vår tidigare biskop Paul Verschuren konstaterade om pilgrimsfärder att man skall gå långsamt, ta tid på sig, ha lätt bagage för att ta tid att kontempera och möjlighet att slutföra hela pilgrimsfärden. Man skall be "hjärtats bön" och inte prata och umgås för mycket med andra. Pilgrimsfärden är en mycket personlig sak som gäller förhållandet mellan Gud och dig (mig). Den är inte en social upplevelse. Man skall hålla sig för sig själv. Många går med radbandet i handen för att lättare kunna upprepa sina tysta böner som stipulerats eller ens egna personliga böner. De skall vara enkla och vara riktade direkt till Gud. En bön som den ortodoxa traditionen lyfter fram är Kristusbönen.

"Herre Jesus Kristus förbarma dig över mig, en syndare."

Det sägs att om man i tre år övar denna bön utlovas ett viktigt resultat: "...bönen uppslukar hjärtat och hjärtat slukar upp bönen och börjar ropa denna bön oavbrutet dag och natt, och det befrias från alla fienders nät genom Kristus Jesus vår Herre..." Bönen skall bes tyst för sig själv. För att vara en god kristen har följande regel stipulerats "Din mun var tyst, men din inre röst må oavlatligt samtala med Gud."

Helgonet skriver:

"Om människan älskade Gud av allt sitt förstånd och allt sitt hjärta, så skulle hon inte spekulera över hans väsen eller dryfta honom, utan hon skulle förbli i tillbedjan och beskådande: hon skulle oavlatligt stå "ansikte mot ansikte" med Sanningen, i kärleksgemenskap med det högsta Goda.

Därför måste människan genom sin av Gud givna fria vilja, sin tro och sin därav följande strävan och livskamp tillägna sig och förvärva gudsgemenskapen eller med andra ord den Helige Ande. Detta förvärvande av Helig Ande är tillvarons högsta mål, och en sådan möjlighet till gudsgemenskap är människan verkligen givna".

Tito Colliander (1973) skriver att Guds väsen är enkelt, obeskrivbart. Gudomligblivandet vilar inte blott på sedlig grund, på detta att Gud är kärleken, utan även på enkelheten, på detta att Gud är monad dvs det första varelsen och den odelbara grundenheten. Gudomens högsta grundegenskap är Guds enhet och enkelhet. Genom pilgrimsfärden skall pilgrimen förenkla sin livsföring eller leva i kroppens askes som stärker tankelivets, känslolivets och viljelivets askes. Grundläggande för en framgångsrik pilgrimsfärd är att Gud själv är målsättningen för vandringen.

En väl genomförd kristen pilgrimsfärd är något som beriker en och kan vara en av knutpunkterna i ens existens. Man kan kanske ändra sin livsyn och förhållande till sig själv och omvärlden. Ens livsprioriteter förändras och ens själsliv fördjupas. Ens liv bli kanske enklare men samtidigt andligt rikare. Pilgrimsfärden kan bli för oss en upplevelse som ändrar vår livsparadigm. Nu under Covid-19-tider och ekonomisk och samhällslig osäkerhet behöver vi en verklig fast punkt i livet. Den kan man kanske finna under en pilgrimsfärd. Att vandra är bra, att samtidigt be är bättre.

Jan-Peter Paul

Källa

Tito Colliander (inledning (1973) *En rysk pilgrims berättelser*, Natur och kultur, Stockholm (Original titel: En pilgrims uppriktiga berättelser till sin andlige fader)

URKUMUSIIKIN JUHLAA KATEDRAALISSA

URKUREITA LÄHELTÄ JA KAUKAA

Urkukonsertti Pyhän Henrikin katedraalissa **torstaina klo 18.00.**

5.11.2020
MARKO PITKÄNIEMI
(Helsinki)

SOCIETAS SANCTI GREGORII MAGNI

TRIDENTIINISIÄ MESSUJA
Tridentine Latin Masses

gregoriusyhdistys.wordpress.com
facebook.com/gregoriusyhdistys

Evangelis-katolinen adventtimatka

TT Emil Anton järjestää 12.-13.12.2020 ekumeenisen adventtimatkan Helsingistä Kemiöön, Naantaliin ja Turkuun teemalla "Hedberg, Birgitta ja Hemming". F.G. Hedbergin (k. 1891), pyhän Birgitan (k. 1373) ja autuaan Hemmingin (k. 1366) innoittama matka on tarkoitettu katolisen kirkon ja evankelisen liikkeen (SLEY, ELY) jäsenille ja muille kiinnostuneille. Matkaan sisältyvät mm. opastukset Kemiön ja Naantalin keskiaikaisilla kirkoilla, kolmen ruokalajin lounas presidenttienkin suosimassa perinteikkäässä ravintola Trapissa, evankelis-katolinen keskusteluhetki (TT Timo Nisula ja kirjailija Kirsti Ellilä), yöpyminen birgittalaisisarten vieraskodissa Turussa, vierailu pyhän Birgitan ja autuaan Hemmingin kirkossa Turussa ja Hemmingin pyhäinjäännöslippaalla Turun tuomiokirkossa sekä vapaa-aikaa Turun tunnelmallisilla joulumarkkinoilla.

Kyseessä on samalla Antonin matkanjohtajan ammatti-tutkinnon näyttömatka, ja se järjestetään yhteistyössä matkanjärjestäjä Happy Guide Helsingin / Sustainable Suomi Finlandin kanssa. Matkalle mahtuu max 20 henkeä. Hinta 290e (2hh) tai 304e (1hh).

Lisätietoa fineca@hotmail.com, ilmoittautumiset 20.11. mennessä happyguidehelsinki@gmail.com.

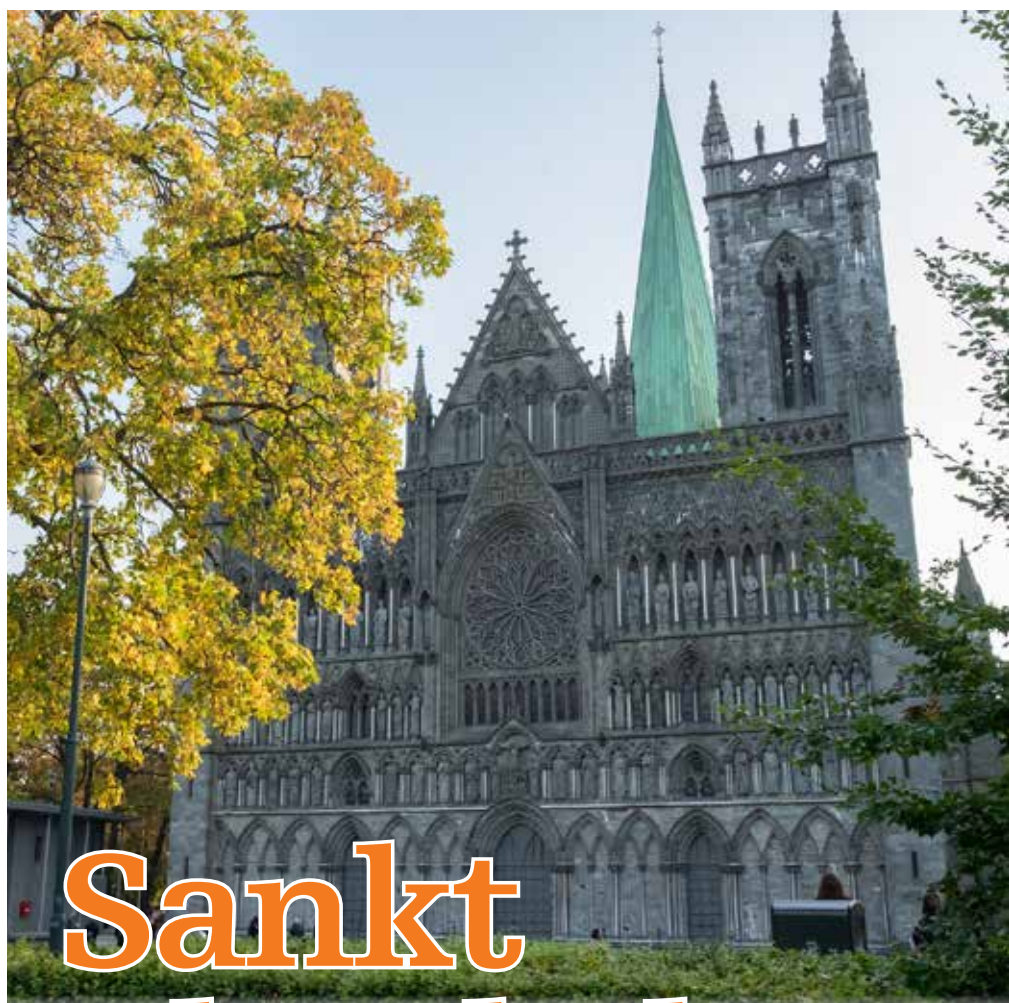
Det är inte ofta det grundas nya pilgrimsleder i Finland. Vår tids katolska pilgrimsleder omfattar den traditionella leden från Åbo till Kjulo träsk var vår lands skyddshelgon den Helige Henrik led martyrdöden. Vi katoliker vandrar också till många andra orter var finländska saliga är begravna eller var de verkade samt till medeltida gråstenskyrkor. En led som verkade i ett par år på 2000-talet var pilgrimsvandringen från Lojo medeltida kyrka till Stella Maris i Paksalo. Leden upphörde då Stella Maris centret demolerades. Inom den globala katolska kyrkan finns det hundratals pilgrimsleder och -mål. För oss katoliker är en pilgrimsfärd en naturlig del av vår religiositet och våra traditioner. Det är ett sätt att be och meditera över ens liv. En pilgrimsfärd ger möjlighet till omvändelse och försoning.

Inom den ortodoxa kyrkan har pilgrimsvandringar en stark tradition. Man vandrar från ett kloster eller kyrka till ett annat under vissa dagar i synnerhet kring påsktiden. Kända vallfartsorter var och är klostren i Valamo, Petsamo, Solovjetski och Krim. Givetvis vandrar man till Jerusalem samt till de talrika klostren på Athos halvön i Grekland.

Inom den lutherska kyrkan har traditionen varit en helt annan. Inom riket Sverige - Finland förbjöds i samband med reformationen alla pilgrimsfärder år 1528 eller 1544. Trots detta fanns viljan att delta i pilgrimsfärder stort i synnerhet i vissa delar av Sverige. Enligt vissa källor vandrade lutheraner ännu på 1900-talet längs med gamla katolska pilgrimsleder. Väl framme firade man "mässa". Minnet av de katolska pilgrimslederna levde kvar i ort- och kyrkonamn.

I FINLAND

Under modern tid har det inom den lutherska kyrkan vaknat ett intresse för pilgrimsfärder. I det omfattande materialet

Sankt Olavsleden

kring S:t Olavsleden hänvisas ständigt till pilgrimsleden Santiago de Compostela i Spanien. Man lyfter fram dess stora popularitet som skapats delvis av omfattande beskrivningar i TV och andra media. Många lutheraner från Norden färdas också längs med leden. I argumentering kring grundandet av S:t Olavsleden i Finland hänvisas till ambitionen att den kunde vara Nordens "Santiago de Compostela-led".

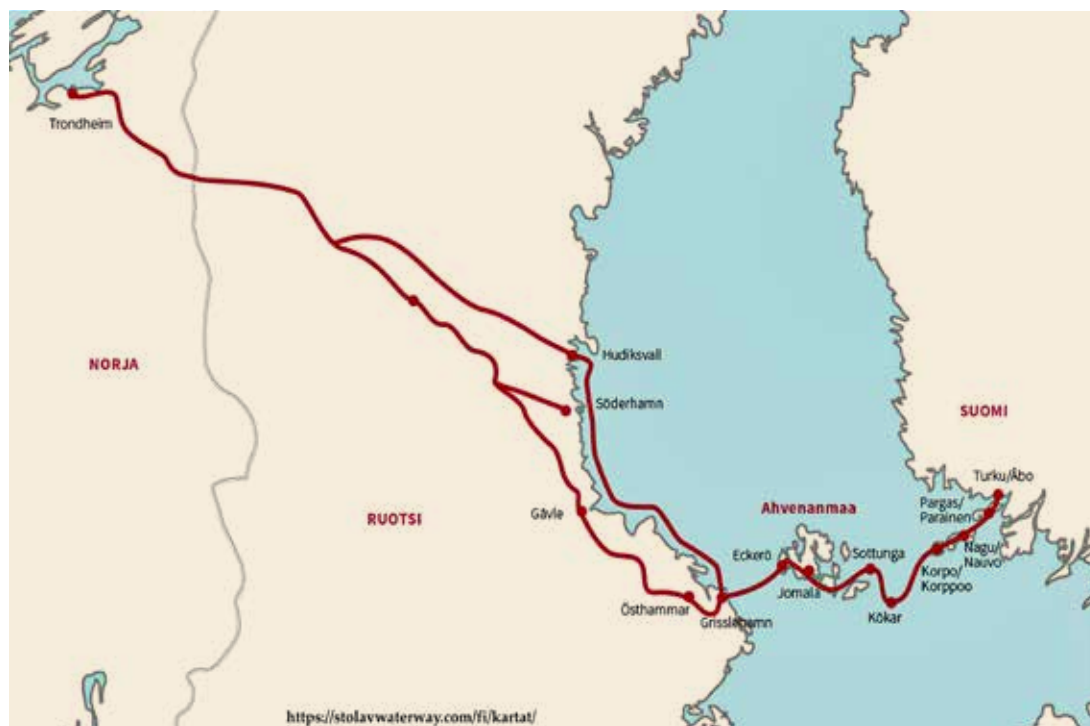
Den nya S:t Olavsleden är utstakad längs med en av Nidarosvägarna. Dessa pilgrimsleder ledde på medeltiden fram till Nidarosdomen i nuvarande Trondheim i Norge. Det fanns under medeltiden följande betydande Nidarosvägar nämligen S:t Olovsleden, Jämt-Norgevägen som pga vägbyggen förstördes på 1950-talet, Romboleden från Mälaren till Nidaros, Klarälvdalen samt pilgrimsleden i västra Värmland. S:t Olovsleden omdöptes i slutet på 1960-talet till Mitt-

ordenleden (1970 - 2012). År 1997 i samband med Trondheims 1000-årsjubileum återinvigdes leden och återfick sitt gamla medeltida namn. År 2010 utsågs leden av EU's Ministerråd till en av 33 Europas kulturella vägar. Den ursprungliga S:t Olavsleden är 564 km lång och går genom Sverige, Selånger till Trondheim i Norge för att sluta vid Nidarosdomen var helgonets relikier sägs vara förvarade.

ST OLAV WATERWAY IN FINLAND

Under hösten 2016 hölls ett seminarium i Korpoström som var början till grundandet av S:t Olavledens fortsättning i Finland. Aktiva var bl.a. Åbo Akademi, kommunala myndigheter, företagare, researrangörer, filmare, konstnärer och författare. Projektpartner är bl.a. Föreningen Franciskus på Kökar och Pilgrimstid i Sverige. Efter omfattande utredningar

På svenska

den tiden kan anses vara en vikingakoloni.

Sankt Olovs lik undangömdes i samband med slaget. Nu ansågs det att det skedde ett antal underverk eller mirakel nära gömstället. Den 3 augusti 1030 eller 1031 grävdes liket fram under närvaro av biskop Grimkjell (- 1047) som förklarade kung

beslöt man grunda en vandringsled (pilgrimsled) från Åbo, över den västra åboländska skärgården, Kökar, Sottunga och fasta Åland till Grisslehamn. En del av leden kallas för Vikingaleden som senare skall förenas med Helgonleden och Stråsjöleden. Projektet har finansierats av Central Baltic programme (EU), Egentliga Finlands förbund och Ålands landskapsregering. Det norska mönsterskyddade märket för leden blev godkänt och certifierat av Association for the Route of ST Olav Ways (ACSOW) 2018. Invigningsvandringen inleddes 25.5.2018 från Åbo domkyrka till Trondheim. Inga stift, församlingar, andra kyrkliga organisationer eller institutioner har nämnts som ägare av projektet eller som partner.

St Olav Waterway sträcker sig från Åbo, Nagu, Korpo, Kökar, Jumala, Eckerö, Jomala, Kökar på Åland till Grisslehamn i Sverige. Markeringarna för den finska delen av rutten var klara 2019 (?). Vandringens totala längd är 1200 km av vilken ca 600 km är ny led. Den är tillsvidare den ända finska europeiska kulturvägen. Verksamheten har verkat endast i tre år av vilka ett allvarligt påverkats av covid-19 pandemin. Man får hoppas att leden blir allmänt mera känd och accepterad. Pilgrimsleden till Santiago de Compostela har ca 300 000 vandrare årligen så St Olav Waterway har satt ambitionsgra-

den för sitt deltagarantal högt. En utmaning för leden är bristen på fördelaktiga nattkvarter och mat- och platser. På den spanska rutten kan man bo för några euro inklusive morgonmål. Då författaren vandrade den för några år sedan kunde man bo för 2 euro dygnet inklusive morgonmål.

SANKT OLAF

Sankt Olav Haraldsson (995 - 1030) är Norges nationalhelgon som regerade som kung 1015 -1028. Hans festdag är 29 juli. I sin ungdom var han viking som plundrade kring Östersjön, Nordsjön, Medelhavet, Spanien, Frankrike och England var han förstörde bl.a. London Bridge. År 1015 landsteg den kristna nyligen döpta vikingen Olav i Norge och efter många strider tog han av de rådande jarlarna kungamakten. Han kristnade nu Norge på ett mycket hårdhänt sätt. År 1028 måste han fly Norge till sin svägerska Ingegerd som var gift med tsar Jaroslav den kloke (978 - 1054) som regerade i Novgorod i Ryssland. Två år senare återvände han med svenskt stöd till Norge var han stupade i ett slag 1030. Olav var gift med Astrid Olofsdotter (1001 - 1050) som var dotter till Sveriges kung Olof Skötkonung (980 - 1021 eller 1022). Vikingen Olav döptes 16. 10.1013 i Rouen i Normandie som på

Olav till både martyr och helgon. Den anglosaxiska biskopen var kung Olavs husbiskop. Enligt anglosaxiskt mönster började man bygga Nidarosdomen i Trondheim som nu blev centrum för det kristna Norge. Sankt Olavs relikier bl.a. hans hjälm och sporrar flyttades dit. Man införde också ett omfattande system av pilgrimsleder i hela Norden vars slutmål var Nidarosdomen. Norge och Norden hade nu för första gången integrerats i det europeiska kulturella och religiösa traditionerna och livet samt därmed också i de europeiska ekonomiska och finansiella systemen.

Sankt Olav är sjömännens, böndernas och resandes helgon. Många kyrkor, altare och orter har kallats efter sankt Olof som är det vanligaste helgonnamnet i Norden inklusive i Estland.

Det finska St Olav Waterway kan anses som en fortsättning på denna medeltida tradition var man sammanbinder religiösa, kulturella och ekonomiska intressen kring en vandringsled. Vandringen längs med leden vecka efter vecka kanske i månader kan skapa en kulturell och religiös gemenskap som samtidigt gynnar ekonomiskt de orter genom vilka leden går. Vandringsleden blir nu en win-win situation var alla vinner.

Jan-Peter Paul

Caritas-kuulumiset *Nytt-News*

Loka-marraskuun tapahtumia

Ystävyyden kahvila keski- viikkona 14.10. klo 15-17

Ystävyyden kahvila on kaikille avoin kohtaamispaikka Caritasen toimistolla (Kuusitie 6, Helsinki). Luvassa lämminhenkistä keskustelua ja yhdessäoloa kahvin, teen sekä voileipien äärellä. Tervetuloa!

Ystävyyden kahvila retkeilee katsomaan Tove-elokuvaa 15.10.

Menemme katsomaan uutta kotimaista laatudraamaa "Tove". Elokuva kertoo Muumiperheen luojasta taiteilija Tove Janssonista. Retki tehdään torstaina 15.10. päiväsaikaan. Tarkempi aika ja paikka varmistuu noin viikkoa aiemmin, kun elokuvateatterit päivittävät aikataulunsa. Caritas tarjoaa leffaliput ja kahvit. Lisätietoja ja ilmoittautumiset Hannele Liukkoselle (040 2566275 tai hannele.liukkonen@caritas.fi).

Ekumeeninen vastuuviikko 18.-25.10.

Ekumeeninen vastuuviikko on kirkkokuntien ja kristillisten järjestöjen yhteinen ihmisoikeuskampanja oikeudenmukaisemman maailman puolesta. Ekumeeninen vastuuviikko nostaa tänä vuonna esiin ihmisoikeuspuolustajia Suomesta ja maailmalta ja rohkaisee jokaista puolustamaan ihmisoikeuksia rauhanomaisesti omassa elinpiirissään. Lisätietoja, tapahtumia ja materiaaleja osoitteessa www.vastuuviikko.fi.

Vastuuviikon Ystävyyden kahvila 19.10. klo 14-16

Ystävyyden kahvila aukeaa tällä kertaa pyhän Henrikin katedraalin seurakuntasalissa (Pyhän Henrikin aukio 1, Helsinki). Saamme vieraiksemme Vastuuviikon koordinaattorin Anna Hyvärisen ja lähettilään, joka esittelee meille Vastuuviikon ihmisoikeuspuolustajateemaa.

Ekumeeninen vastuuviikko 18.-25.10.

Suomen Caritasen juhlaseminaari 22.10. klo 8.30-12

Lämpimästi tervetuloa Caritasen 60-vuotisjuhlan kunniaksi järjestettävään seminaariin: Caritas - Kohti yhdenvertaista yhteiskuntaa NewCo-saliin (Ensi Linja 1, Helsinki). Tilaisuus livestriimataan, joten myös etäosallistuminen on mahdollista. Lisätietoja osoitteessa www.caritas.fi/tapahtumat. Ilmoittautumiset osoitteeseen caritas@caritas.fi. Kerrothan samalla, osallistutko seminaarin läsnäolevana vai etäyhteydellä. Caritasen juhlaseminaari on osa Ekumeenista vastuuviikkoa.

Kymppi-hankkeen loppuseminaari 28.10. klo 8.30-12

Globaalit haasteet avaavat myös valtavasti uusia liiketoimintamahdollisuuksia yrityksille, jotka ovat valmiita muuttamaan toimintaansa ja liittymään kestäväen yritystoiminnan edelläkävijöiden joukkoon. Kymppi-hankkeen loppuseminaarissa kuulet suomalaisten kestäväen liiketoiminnan suunnannäyttäjien kokemuksia ja erilaisia visioita tulevaisuuden vastuullisuudesta. Seminaari livestriimataan ja siihen on mahdollista osallistua niin läsnäolevana kuin etäyhteydellä. Lisätietoja ja ilmoittautumislinkki osoitteessa www.caritas.fi/tapahtumat.

Nicaragualaisen keramiikan huutokauppa 5.11. klo 16-18

Suomen Caritas ja Nicaraguan suurlähetystö järjestävät nicaragualaisen keramiikan huutokaupan NewCo-salissa (Ensi linja 1, Helsinki). Huutokaupassa myydään nicaragualaisen San Juan de Orienten kylän keraamikkojen tekemiä esineitä. Kylä tunnetaan Nicaraguan taiteellisena keskuksena, jossa keraamikkojen sukupolvet tuottavat maailmanlaajuisestikin ainutlaatuisia esineitä. Myynnin tuotto ohjataan keraamikoille ja Caritasen avustustoiminnan tukemiseen. Ilmoittautuminen osoitteeseen caritas@caritas.fi 2.11. mennessä. Tilaisuuden avaavat emerituspiispa Teemu Sippo ja Nicaraguan suurlähettiläs Ricardo José Alvarado Noguera. Tarjolla pientä syötävää ja juotavaa.

Marrasmarkkinat 22.11. klo 10-14

Marrasmarkkinat järjestetään tänä vuonna koronatilanteen vuoksi ulkotiloissa Pyhän Henrikin katedraalin edustalla.

www.caritas.fi

Ilmoitukset

Caritas auttaa

Tukea hylätyille lapsille Jaavalla

”Kuumuus ja kuivuus jatkuvat ahdistavina. Aamuisin ja iltaisin on viileää, jopa tuuli on hyytävän kylmä. Saateet alkavat luultavasti vasta ensi vuonna. Viime vuosi oli vaikea ja tämä vielä vaikeampi. Onneksi meillä on kaivoissa vettä. Puutarhasta saamme vihannekset ja hedelmät lapsille.

Koulut eivät ole vielä alkaneet koronatilanteen vuoksi. Voi olla, että ne alkavat vasta ensi vuonna. Elämä on hyvin rajoitettua.

Lapset pelaavat lentopalloa, rakentelevat leijoja ja tekevät pahvilaatikoita pieniä autoja. Tytöt pelaavat pelejä, kuten uunoa korteilla, lukevat kirjoja, soittavat kitaraa ja sähköurkuja. Televisio on rikki.”

Tue Penghiburin lastenkodin toimintaa lahjoittamalla Caritasen tilille Danske Bank FI73 8000 1270 1545 04 (viite 2312) tai ryhtymällä kuukausilahjoittajaksi osoitteessa: www.caritas.fi/kuukausilahjoitus.

Ohjelmatiedoista

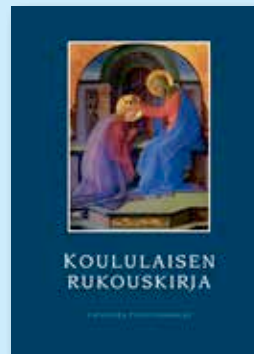
Koronatilanteen takia kaikki ohjelmatiedot ovat alttiita muutoksille. Kannattaa seurata riittävän usein seurakuntien ja hiippakunnan verkkosivuja ja varmistaa vaikka puhelinsoitolla seurakuntaan, että kirkko on auki tai yksittäinen tapaaminen järjestyy. Kukaan ei tiedä, kuinka kauan tämä koronasta johtuva tilanne jatkuu.

Om programminformationerna

Pga undantagssituationen är det sannolikt att det kommer att finnas ändringar i programminformationerna. Därför är det viktigt att följa församlingarnas och stiftets websidor och även ringa till församlingen för att verkligen veta om kyrkan är öppen och ett individuellt möte kan arrangeras. Ingen vet hur långt denna situation fortsätter.

About the programme information

Because of the special circumstances, changes are likely to happen in the given information. Therefore, it is important to follow the webpages of the parishes and the Diocese, and even ring the parishes in order to be sure when exactly churches are open and personal appointments can be arranged. No one knows how long this situation will continue.

Koululaisen rukouskirja

Pieneen *Koululaisen rukouskirjaan* on koottu katolilaisten suuresti rakastamia kirkon perinteisiä rukouksia. Kirjasessa esitellään myös keskeiset uskontotouudet ja annetaan ohjeita ripittäytymistä varten. Nyt uudistettu painos.

KATT, 68 sivua, hinta 8 eur

katolinenkirjakauppa.net

Verbi Dei sono
Schola cantorum

Gregoriaanista laulua häihin, hautajaisiin ja muihin tilaisuuksiin. *Gregorian chant for weddings, funerals and other occasions.*
Yhteys, Contact: Markus Mäkelä 044-5021206.

TÖÖLÖN HAUTAUSTOIMISTO

Caritas Seurakuntapalvelu - Helsinki

09 628 398

Mechelininkatu 32, Taivallahden kasarmirakennus
www.toolonhautaustoimisto.fi

Uutuudet ja klassikot
– kirjakauppa.netistä

katolinenkirjakauppa.net

Huom! Kaikkia ilmoittajia ja kirjoittajia pyydetään painokkaasti pitämään kiinni sivun 2 alalaidassa annetuista aineiston viimeisistä jättöpäivistä (deadline).

Toimitus ei voi taata, että viimeisen jättöpäivän jälkeen toimitettuja muutoksia ehdittäisiin huomioida. Deadline on aina 10 päivää ennen lehden julkaisupäivää. F I D E S

Seurakunnat ja ohjelmat • Parishes and programs • 10.10. – 15.11.

HELSINKI

**Pyhän Henrikin
katedraaliseurakunta**

Pyhän Henrikin aukio 1, 00140 Helsinki. Puh. 09-637853, fax 09-6224618. Sähköposti henrik@katolinen.fi. Kotisivu henrik.katolinen.fi.

• La 17.40 vesper, 18.00 aattomessu. Su 9.30 messu englanniksi, 11.00 päämessu, 12.30 erikielisiä messuja, perhemessu tai 13.00 gregoriaaninen messu, 18.00 iltamessu. Ma, ke, pe messu 18.00, ti ja to messu 7.30. Ke 17.30 ruusukkorukous, pe 17.30 adoraatio. Ke ja la 19.30 Neokatekumenaaliyhdyntöksen liturgia. Rippiaika la 17.00-17.45 ja 17.30 ennen arki-iltamessuja sekä ennen sunnuntain messuja ja sopimukseen mukaan.

• Sat. 17.40 *Vespers*, 18.00 *Mass in Finnish*. Sun. 9.30 *Mass in English*, 11.00 *High Mass in Finnish*, 12.30 *Mass in other languages*, *Family Mass* or 13.00 *Gregorian Mass*, 18.00 *Mass in Finnish*. Mon., Wed., Fri. 18.00 *Mass in Finnish*, Tues. and Thurs. 7.30 *Mass in Finnish*. Wed. 17.30 *Rosary*, Fri. 17.30 *Adoration*. Wed., Sat. 19.30 *Liturgy of the Neocatechumenal Way*. *Confessions* Sat. 17.00-17.45, Mon., Wed., Fri. 17.30, as well as before *Masses on Sunday and by appointment*.

• Messuja voi seurata osoitteessa: henrik.katolinen.fi

• Paikka messuun tulee varata osoitteessa: henrik.katolinen.fi/sede.html

10.10. la 10.45-13.00 vahvistusopetus, 17.40 vesper, 18.00 aattomessu ja kirkkoon ottaminen

11.10. su kirkkovuoden 28. sunnuntai: 9.30 messu englanniksi/Mass in English, 11.00 päämessu, 12.30 perhemessu ja adoraatio, 18.00 iltamessu

17.10. la 17.40 vesper, 18.00 aattomessu

18.10. su kirkkovuoden 29. sunnuntai: 9.30 messu englanniksi/Mass in English, 11.00 päämessu, 11.15 messu Tapulin seurakuntakodissa, 12.30 messu ruotsiksi/mässa på svenska, 15.00 messu Porvoossa, 18.00 iltamessu

19.10. ma 18.30 johdantokurssi seurakuntatalissa/kirkossa

24.10. la 10.45-13.00 vahvistusopetus, 17.40 vesper, 18.00 aattomessu

25.10. su kirkkovuoden 30. sunnuntai: 9.30 messu englanniksi/Mass in English, 11.00 päämessu, 12.30 messu italiaksi/Messa in italiano, 18.00 iltamessu

31.10. la kaikkien poisnukkuneiden uskovien muistopäivä: 11.00 juhlallinen messu kaikkien poisnukkuneiden puolesta, 13.00 rukoushetki hautausmaalla, 17.40 vesper, 18.00 aattomessu

1.11. su kaikkien pyhien juhla: 9.30 messu englanniksi/Mass in English, 11.00 päämessu, 13.00 gregoriaaninen messu, 16.30 messu espanjaksi/Santa Misa en Castellano, 18.00 iltamessu

7.11. la 10.45-12.45 ensikommunio-opetus, 17.40 vesper, 18.00 aattomessu

8.11. su kirkkovuoden 32. sunnuntai: 9.30 messu englanniksi/Mass in English, 11.00 päämessu, 11.15 messu Tapanilassa, 12.30 perhemessu ja adoraatio, 18.00 iltamessu

9.11. ma 18.30 johdantokurssi seurakuntatalissa/kirkossa

14.11. la 10.45-13.00 vahvistusopetus, 17.40 vesper, 18.00 aattomessu

15.11. su kirkkovuoden 33. sunnuntai: 9.30 messu englanniksi/Mass in English, 11.00 päämessu, 11.15 messu Tapulin seurakuntakodissa, 12.30 messu ruotsiksi/mässa på svenska, 15.00 messu Porvoossa, 18.00 iltamessu

JOHDANTOKURSSI

19.10., 9.11., 23.11., 7.12. ma 18.30

DIASPORA

Porvoo (ort. kirkko, Tattarinmalmi): 18.10., 15.11. su 15.00

Tapanila (Veljestentie 6, Helsinki): 8.11. su 11.15 Tapulin seurakuntakoti (Maatullinkuja 4, Helsinki): 18.10., 15.11. su 11.15

Pyhän Marian seurakunta

Mäntytie 2, 00270 Helsinki. Puh. 09-2411633, fax 09-2411634. Sähköposti maria@katolinen.fi. Kotisivu maria.katolinen.fi.

• La 9.30 messu suomeksi, 18.00 aattomessu suomeksi. Su 9.30 ruusukkorukous, 10.00 päämessu suomeksi, 11.30 (1. su ruotsi, 2. su lastenmessu suomeksi, 3. su vietnami, 4. ja 5. su lastenmessu suomeksi), 13.00 messu englanniksi, 16.00 messu puolaksi, 17.30 ruusukkorukous englanniksi, 18.00 messu englanniksi. Ma, ke, pe 7.30 laudes, 8.00 messu suomeksi. Ma, ti, ke, to, pe 17.15-17.50 adoraatio, 18.00 iltamessu. Rippitilaisuus ma, ti, ke, to, pe 16.45-17.05, la 17.30-17.50, su 9.30-9.50 ja 17.30-17.50. Seurakunnan kanslia avoinna: ma-pe 10.00-14.00.

• Sat. 9.30 *Mass in Finnish*, 18.00 *Mass in Finnish*. Sun. 9.30 *Rosary in Finnish*, 10.00 *High Mass in Finnish*, 11.30 (1st Sun. *Swedish*, 2nd Sun. *Family Mass in Finnish*, 3rd Sun. *Vietnamese*, 4th and 5th Sun. *Family Mass in Finnish*), 13.00 *Mass in English*, 16.00 *Mass in Polish*, 17.30 *Rosary in English*, 18.00 *Mass in English*. Mon., Wed., Fri. 7.30 *Laudes*, 8.00 *Mass in Finnish*. Mon., Tues., Wed., Thurs., Fri. 17.15-17.50 *Adoration*, 18.00 *Mass in Finnish*. *Confessions* Mon., Tues., Wed., Thurs., Fri. 16.45-17.05, Sat. 17.30-17.50, Sun. 9.30-9.50 and 17.30-17.50. *Parish office open: Mon.-Fri. 10.00-14.00.*

• Messuja voi seurata osoitteessa: www.pyhamaria.fi/?page_id=597925

• Paikka messuun tulee varata osoitteessa: www.eventbrite.fi/o/30244719346

11.10. su kirkkovuoden 28. sunnuntai: 9.30 ruusukkorukous, 10.00 messu suomeksi, 11.30 lastenmessu suomeksi, 13.00 messu englanniksi/Mass in English, 16.00 messu puolaksi/Msza sw. po polsku, 17.30 ruusukko englanniksi/Rosary in English, 18.00 messu englanniksi/Mass in English

18.10. su kirkkovuoden 29. sunnuntai: 9.30 ruusukkorukous, 10.00 messu suomeksi, 11.30 messu vietnamiksi, 13.00 messu englanniksi/Mass in English, 16.00 messu puolaksi/Msza sw. po polsku, 17.30 ruusukko englanniksi/Rosary in English, 18.00 messu englanniksi/Mass in English

25.10. su kirkkovuoden 30. sunnuntai: 9.30 ruusukkorukous, 10.00 messu suomeksi, 11.30 lastenmessu suomeksi, 13.00 messu englanniksi/Mass in English, 16.00 messu puolaksi/Msza sw. po polsku, 17.30 ruusukko englanniksi/Rosary in English, 18.00 messu englanniksi/Mass in English

31.10. la kaikkien poisnukkuneiden uskovien muistopäivä: 10.00 messu suomeksi, 13.00 hartaus Malmin hautausmaan katolisessa korttelissa (57), 18.00 messu suomeksi

1.11. su kaikkien pyhien juhla: 9.30 ruusukkorukous, 10.00 messu suomeksi, 11.30 messu ruotsiksi/mässa på svenska, 13.00 messu englanniksi/Mass in English, 16.00 messu puolaksi/Msza sw. po polsku, 17.30 ruusukko englanniksi/Rosary in English, 18.00 messu englanniksi/Mass in English

8.11. su kirkkovuoden 32. sunnuntai: 9.30 ruusukkorukous, 10.00 messu suomeksi, 11.30 lastenmessu suomeksi, 13.00 messu englanniksi/Mass in English, 16.00 messu puolaksi/Msza sw. po polsku, 17.30 ruusukko englanniksi/Rosary in English, 18.00 messu englanniksi/Mass in English

15.11. su kirkkovuoden 33. sunnuntai: 9.30 ruusukkorukous, 10.00 messu suomeksi, 11.30 messu vietnamiksi, 13.00 messu englanniksi/Mass in English, 16.00 messu puolaksi/Msza sw. po polsku, 17.30 ruusukko englanniksi/Rosary in English, 18.00 messu englanniksi/Mass in English

DIASPORA

Espoo (Olarin kappeli, Kuunkehrä 4): 1.11., 6.12., 3.1., 7.2., 7.3., 4.4., 2.5. su 16.00

Hyvinkää (Vanha kirkko, Uudenmaankatu 13): 24.10., 7.11., 26.12., 23.1., 27.2., 27.3., 24.4., 29.5. la 16.00

Karjaa (Pyhän Katariinan kirkko, Lärkkullantie 26): 14.11., 12.12., 9.1., 13.2., 13.3., 10.4., 8.5. la 14.00

Seurakunnat ja ohjelmat • Parishes and programs • 10.10. – 15.11.

TURKU

**Pyhän Birgitan ja autuaan
Hemmingin seurakunta**

Ursininkatu 15a, 20100 Turku. Puh. 02-2314389,
fax 02-2505090. Sähköposti birgitta@
katolinen.fi. Kotisivu birgitta.katolinen.fi.

- Su 9.00 messu ruotsiksi tai latinaksi, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 12.30 messu puolaksi tai vietnamiksi tai ei messua, 18.00 messu englanniksi. Ma, ke, pe, la 7.30 messu, ti ja to 18.00 messu. To 17.30 adoraatio (paastonaikana ristintie). Rippitilaisuus puoli tuntia ennen messuja ja sopimuksen mukaan.
- Sun. 9.00 Mass in Swedish or Latin, 10.00 Rosary, 10.30 High Mass in Finnish, 12.30 Mass in Polish or Vietnamese or no Mass, 18.00 Mass in English. Mon., Wed., Fri., Sat. 7.30 Mass in Finnish, Tues. and Thurs. 18.00 Mass in Finnish. Thurs. 17.30 Adoration (during Lent Stations of the Cross). Confessions half an hour before Mass and by appointment.

• Päivitetty tiedot löytyvät aina seurakunnan kalenterista osoitteesta: www.catholicurku.fi

- Messuun ei tarvita paikkavarausta.

- 10.10. la Huom.! ei aamumessua, 9.30 katekeesi, 10.00 messu ruotsiksi
Ahvenanmaalla/mässa på Åland, 13.00 perhemessu
- 11.10. su kirkkovuoden 28. sunnuntai: 9.00 messu ruotsiksi/mässa på svenska, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 12.30 messu vietnamiksi, 17.00 messu Porissa, 18.00 messu englanniksi/Mass in English
- 13.10. ti 18.00 messu, 18.45 teologinen opintopiiri
- 18.10. su kirkkovuoden 29. sunnuntai: 9.00 messu latinaksi, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 18.00 messu englanniksi/Mass in English
- 20.10. ti 18.00 messu suomeksi, 18.45 informaatiokurssi
- 23.10. pe 7.30 messu, 16.30 birgittalaisoblaattit
- 24.10. la Huom.! ei aamumessua, 10.00 messu ruotsiksi Ahvenanmaalla/mässa på Åland
- 25.10. su kirkkovuoden 30. sunnuntai: 9.00 messu ruotsiksi/mässa på svenska, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 15.00 messu puolaksi Eurajoella, 18.00 messu englanniksi/Mass in English
- 27.10. ti 18.00 messu, 18.45 SCJ-maallikot
- 31.10. la kaikkien poisnukkuneiden muistopäivä: Huom.! ei aamumessua, 10.30 messu edesmenneiden puolesta, 12.00 hartaus hautausmaalla
- 1.11. su kaikkien pyhien juhla: 9.00 messu latinaksi, 10.00 ruusukko, 10.30 juhlamessu, 12.30 messu puolaksi/Msza świąta po polsku, 18.00 messu englanniksi/Mass in English

- 3.11. ti 18.00 messu suomeksi, 18.45 miestenpiiri
- 7.11. la Huom.! ei aamumessua, 9.30 katekeesi, 13.00 perhemessu
- 8.11. su kirkkovuoden 32. sunnuntai: 9.00 messu ruotsiksi/mässa på svenska, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 12.30 messu vietnamiksi, 15.00 messu puolaksi Eurajoella, 17.00 messu Porissa, 18.00 messu englanniksi/Mass in English
- 10.11. ti 18.00 messu, 18.45 teologinen opintopiiri
- 15.11. su kirkkovuoden 33. sunnuntai: 9.00 messu latinaksi, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 18.00 messu englanniksi/Mass in English

KATEKEESI 10.10., 7.11. la 9.30

DIASPORA

- Ahvenanmaa** (Hindersbölevägen 11, Mariehamn): 10.10., 24.10. la 10.00
Eurajoki (Kukkapolku 2): 25.10., 8.11. su 15.00 (Huom.! ei messua 11.10.)
Naantali (Luostarikirikko, Nunnakatu 1): -
Pori (Maantiekatu 46): 11.10., 8.11. su 17.00

JYVÄSKYLÄ

Pyhän Olavin seurakunta

Yrjönkatu 36, 40100 Jyväskylä. Puh. 014-612659,
fax 014-612660. Sähköposti olavi@katolinen.fi.
Kotisivu olavi.katolinen.fi.

- Su 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 12.00 messu englanniksi. Ma 18.00 messu, ti 7.00 messu sisarten kappelissa, 18.00 gregoriaaninen messu, ke 18.00 messu, to 18.00 adoraatio ja 18.30 messu, pe 7.00 messu sisarten kappelissa. La 10.00 messu (kerran kuussa perhemessu 12.15). Parannuksen sakramentti ma, ti, ke, to 17.30-17.55, la 9.30-10.55 ja su 10.00-10.25 tai sopimuksen mukaan.
- Sun. 10.00 Rosary, 10.30 High Mass, 12.00 Mass in English. Mon. 18.00 Mass, Tues. 7.00 Mass in Sisters' Chapel, 18.00 Gregorian Mass, Wed. 18.00 Mass, Thurs. 18.00 Adoration and 18.30 Mass, Fri. 7.00 Mass in Sisters' Chapel. Sat. 10.00 Mass (Family Mass in Finnish once a month at 12.15). Confessions Mon., Tues., Wed., Thurs. 17.30-17.55, Sat. 9.30-10.55. and Sun. 10.00-10.25 or by appointment. For the latest updated program, see olavi.katolinen.fi.
- Messuun ei tarvita paikkavarausta.

- 11.10. su kirkkovuoden 28. sunnuntai: 9.00 messu, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 12.00 messu englanniksi/Mass in English
- 17.10. la 9.00 Lauantaikurssin alkuhartaus, 12.30 perhemessu, 13.00 talkoot

- 18.10. su kirkkovuoden 29. sunnuntai: 9.00 messu latinaksi, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 12.00 messu englanniksi/Mass in English
- 25.10. su kirkkovuoden 30. sunnuntai: 9.00 messu, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 12.00 messu englanniksi/Mass in English
- 31.10. la kaikkien poisnukkuneiden uskovien muistopäivä: 8.30 sielunmessu (roomalaisen riituksen vanhempi muoto), 10.00 sielunmessu ja hartaus hautausmaalla
- 1.11. su kaikkien pyhien juhla: 9.00 messu, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 12.00 messu englanniksi/Mass in English
- 8.11. su kirkkovuoden 32. sunnuntai: 9.00 messu, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 12.00 messu englanniksi/Mass in English
- 15.11. su kirkkovuoden 33. sunnuntai: 9.00 messu, 10.00 ruusukko, 10.30 päämessu, 12.00 messu englanniksi/Mass in English

LAUANTAIKURSSI

17.10., 21.11., 19.12. la 9.00

JOHDANTOKURSSI

13.10., 27.10., 10.11., 24.11., 8.12. ti 17.00

TAMPERE

Pyhän ristin seurakunta

Amurinkuja 21 A, 33230 Tampere. Puh.
03-2127280. Sähköposti risti@katolinen.fi.
Kotisivu risti.katolinen.fi.

- Su 10.00 ruusukkorukous, 10.30 päämessu, 17.30 ruusukko englanniksi, 18.00 messu englanniksi. Ma, ti, ke, pe 18.00, to 7.30 messu. Ke 17.40 vesper, pe 17.15 adoraatio. La messuaika vaihtelee. Rippi joka päivä puoli tuntia ennen messua tai sopimuksen mukaan. Huom. matkat, katekeesipäivät ja lastenkerhot yms. saattavat aiheuttaa muutoksia arkimessujen aikoihin. Varsinkin lauaintain messuajat vaihtelevat. Tarkista ajat kirkon ilmoitustaululta.
- Sun. 10.00 Rosary, 10.30 High Mass in Finnish, 17.30 Rosary in English, 18.00 Mass in English. Mon., Tues., Wed., Fri. 18.00, Thurs. 7.30 Mass. Wed. 17.40 Vespers, Fri. 17.15 Adoration. Sat. Mass time varies. Confessions every day half an hour before Mass or by appointment. Please check the bulletin board at the back of church for possible changes. Masses also in other cities. See the Mass schedule for diaspora below.
- Paikka messuun tulee varata seurakunnan kotisivulta löytyvästä linkistä: risti.katolinen.fi

- 10.10. la 10.30 perhemessu, 11.00 lastenkerho
- 11.10. su kirkkovuoden 28. sunnuntai: 10.30 messu suomeksi (paikkavaraus), 18.00 messu englanniksi/Mass in English (registration required)
- 14.10. ke 18.00 iltamessu, 18.30 informaatiokurssi

Seurakunnat ja ohjelmat • Parishes and programs • 10.10. – 15.11.

17.10. la 12.00 Laupeuden rukousryhmä
 18.10. su kirkkovuoden 29. sunnuntai: 10.30 messu suomeksi (paikkavaraus), 13.00 messu vietnamiksi, 18.00 messu englanniksi/Mass in English (registration required)
 20.10. ti 18.00 iltamessu, 18.30 naistenpiiri
 21.10. ke 18.00 iltamessu, 18.30 Usko & elämä -sarja
 24.10. la 9.50 katekeesi, 14.00 perhemessu
 25.10. su kirkkovuoden 30. sunnuntai: 10.30 messu suomeksi (paikkavaraus), 15.00 messu puolaksi/Msza sw. po polsku, 18.00 messu englanniksi/Mass in English (registration required)
 27.10. ti 14.00 messu, 14.30 seniorit
 31.10. la kaikkien poisnukkuneiden uskovien muistopäivä: 10.30 messu vainajien puolesta, 12.00 messu englanniksi/Mass for the Faithful Departed in English
 1.11. su kaikkien pyhien juhla: 10.30 messu suomeksi (paikkavaraus), 18.00 messu englanniksi/Mass in English (registration required)
 3.11. ti 18.00 messu Hervannassa
 4.11. ke 18.00 iltamessu, 18.30 raamattupiiri
 7.11. la 10.30 perhemessu, 11.00 lastenkerho
 8.11. su kirkkovuoden 32. sunnuntai: 10.30 messu suomeksi (paikkavaraus), 18.00 messu englanniksi/Mass in English (registration required)
 11.11. ke 18.00 iltamessu, 18.30 informaatiokurssi
 14.11. la 12.00 Laupeuden rukousryhmä
 15.11. su kirkkovuoden 33. sunnuntai: 10.30 messu suomeksi (paikkavaraus), 11.30 ensikommunio-opetus ja vanhempien kokous, 13.00 messu vietnamiksi, 18.00 messu englanniksi/Mass in English (registration required)

KATEKEESI 24.10., 21.11. la 9.50

DIASPORA

Hämeenlinna (ort. kirkko, Erottajakatu 2): 1.11. su 15.00 (Huom.! messuun tarvitaan paikkavaraus)
Kokkola (ort. rukoushuone, Katariinankatu 3): 11.10., 8.11. su 16.00
Pietarsaari (Pyhän Mikaelin kappeli, Kappelintie 5): 11.10., 25.10., 8.11., 22.11. su 12.00
Seinäjäki (seurakuntasali, Lakeuden Risti, Ala-Kuljunkatu 1): 24.10., 21.11. la 18.00
Vaasa (Jeesuksen pyhän sydämen kappeli, Rauhankatu 8 C 22): 10.10. la 12.00 ja 16.00, 25.10. su 16.00, 7.11. la 12.00 ja 16.00, 22.11. su 16.00 (Huom.! messuihin tarvitaan paikkavaraus)

KOUVOLA**Pyhän Ursulan seurakunta**

Valimontie 1, 45100 Kouvola.
 Puh. 05-5444 110. Sähköposti ursula@katolinen.fi. Kotisivu ursula.katolinen.fi.

- Kuukauden 2. ja 4. la: aattomessu (aika seurakunnasta). Su 10.00-10.30 rippi, 11.00 messu. Ke, to, pe 18.00 iltamessu (ke novus ordo ad orientem, to novus ordo versus populum, pe vetus ordo/novus ordo ad orientem). Ke 17.30 adoraatio. Maanantain ja tiistain messuajat vaihtelevat. Tiedustele seurakunnasta. Rippiaika pe 17.30, su 10.00-10.30 sekä sopimuksen mukaan.
- 2nd and 4th Sat of each month: Evening Mass (contact parish for time). Sun. 10.00-10.30 Confession, 11.00 Mass in Finnish. Wed., Thurs., Fri. 18.00 Mass in Finnish (Wed. novus ordo ad orientem, Thurs. novus ordo versus populum, Fri. vetus ordo/novus ordo ad orientem). Wed. 17.30 Adoration, 11.00 Mass in Finnish. Please contact the parish for the correct time. Mass times vary on Mondays and Tuesdays. Please contact the parish for more information. Confession Fri. 17.30, Sun. 10.00-10.30, and upon agreement.

- Messuun ei tarvita paikkavarausta. Niissä on kuitenkin noudatettava suositeltua turvaväliä, mikä voi johtaa erityisjärjestelyihin.

11.10. su kirkkovuoden 28. sunnuntai: 11.00 messu
 18.10. su kirkkovuoden 29. sunnuntai: 11.00 messu
 25.10. su kirkkovuoden 30. sunnuntai: 11.00 messu
 31.10. la kaikkien poisnukkuneiden uskovien muistopäivä: 11.00 messu vainajien puolesta
 1.11. su kaikkien pyhien juhla: 11.00 messu
 8.11. su kirkkovuoden 32. sunnuntai: 11.00 messu
 15.11. su kirkkovuoden 33. sunnuntai: 11.00 messu

ENSIKOMMUUNIO-OPETUS

14.11. la 15.00-15.30

VAHVISTUSOPETUS

14.11. la 16.00-16.45, (Huom.! 17.10. ei tapaamista)

JOHDANTOKURSSI AIKUISILLE

15.10., 29.10., 12.11. to 19.00-19.45

JATKOKURSSI AIKUISILLE

22.10., 5.11. to 19.00

ELÄMÄN PUOLESTA -RYHMÄ

16.10. pe 19.00 (iltamessun jälkeen)

Mahdollisista muutoksista ilmoitetaan seurakunnan sivuilla.

DIASPORA

Hollola (Hollolan keskiaikainen Pyhän Marian kirkko, Rantatie 917): 25.10. su 18.00
Kotka (Kotkan kirkko, Kirkkokatu 26): 10.10. la 17.00 (Messu mahdollisesti myös marraskuussa, lisätietoja seurakunnasta.)
Lahti (Launeen kirkko, Tapparakatu 22): 1.11. la 18.00
Lappeenranta (Lappeenrannan kirkko, Mannerheiminkatu 1): 17.10. la 17.00

Huom! uudet paikat ja ajat

OULU**Nasaretin pyhän perheen seurakunta**

Liisantie 2, 90560 Oulu. Puh ja fax 08-347834.
 Sähköposti perhe@katolinen.fi. Kotisivu perhe.katolinen.fi

- Su 10.00 messu englanniksi, 11.15 päämessu. Ma, ti, ke, pe 17.00 iltamessu, kuukauden 1. to 16.00 adoraatio ja messu, la 11.30 messu ja Angelus. Ti, ke, la 20.00 neokatekumenaalilyhteisön liturgia. Rippitilaisuus pe 17.30-18.30, puoli tuntia ennen messua ja sopimuksen mukaan.
- Sun. 10.00 Mass in English, 11.15 High Mass in Finnish. Mon., Tues., Wed., Fri. 17.00 Mass in Finnish, 1st Thurs. of the month 16.00 Adoration and Mass, Sat. 11.30 Mass and Angelus. Tues., Wed., Sat. 20.00 Liturgy of the Neocatechumenal Way. Confessions Fri. 17.30-18.30, half an hour before Mass and by appointment. Masses also in other cities. (See the Mass schedule for diaspora.)

- Messuun ei tarvita paikkavarausta.

11.10. su kirkkovuoden 28. sunnuntai: 10.00 messu englanniksi/Mass in English, 11.15 päämessu, 17.30 messu Rovaniemellä
 18.10. su kirkkovuoden 29. sunnuntai: 10.00 messu englanniksi/Mass in English, 11.15 päämessu, 17.00 messu Kemissä
 25.10. su kirkkovuoden 30. sunnuntai: 10.00 messu englanniksi/Mass in English, 11.15 päämessu, 17.00 messu Raahessa
 31.11. la kaikkien poisnukkuneiden uskovien muistopäivä: 10.00 päämessu ja hartaus hautausmaalla
 1.11. su kaikkien pyhien juhla: 10.00 messu englanniksi/Mass in English, 11.15 päämessu, 17.00 messu Torniossa
 8.11. su kirkkovuoden 32. sunnuntai: 10.00 messu englanniksi/Mass in English, 11.15 päämessu, 17.30 messu Rovaniemellä
 15.11. su kirkkovuoden 33. sunnuntai: 10.00 messu englanniksi/Mass in English, 11.15 päämessu, 17.00 messu Kemissä

Yhdistykset ja yhteisöt • Societies • Muut • Others

DIASPORA

Kajaani (Kirkkokatu 17): ei tänä aikana
Kemi (Lehtokatu 31): 18.10., 15.11. su 17.00
Tornio (Lukiokatu 1): 1.11. su 17.00
Raaha (Brahenukatu 12): 25.10. su 17.00
Rovaniemi (Ounasvaarantie 16): 11.10., 8.11. su 17.30

KUOPIO

Pyhän Joosefin seurakunta

Lönnrotinkatu 24, 70500 Kuopio. Puh. 044-3657142, 0449744608. Sähköposti joosef@katolinen.fi. Kotisivu joosef.katolinen.fi.

- Su 11.00 päämessu. Ma, ti, ke, to, pe 18.00 messu. To 18.30 adoraatio La 19.00 Neokatekumenaalilyhteisön liturgia. Rippiaika su 10.30-10.50 ja sopimuksen mukaan.
- Sun. 11.00 High Mass in Finnish. Mon., Tues., Wed., Thurs., Fri. 18.00 Mass in Finnish. Thurs. 18.30 Adoration Sat. 19.00 Liturgy of the Neocatechumenal Way. Confessions Sun. 10.30-10.50 and by appointment.

- 11.10. su kirkkovuoden 28. sunnuntai: 9.45 messu englanniksi/Mass in English, 10.00 messu Joensuussa, 11.00 päämessu
 14.10. ke 18.45 johdantokurssi
 15.10. to Huom.! ei messua
 16.10. pe Huom.! ei messua
 18.10. su kirkkovuoden 29. sunnuntai: 11.00 päämessu
 24.10. la 16.00 messu Mikkelissä
 25.10. su kirkkovuoden 30. sunnuntai: 9.45 messu englanniksi/Mass in English, 11.00 päämessu, 18.00 messu Joensuussa
 1.11. su kaikkien pyhien juhla: 10.00 messu Joensuussa, 11.00 päämessu
 4.11. ke 18.45 johdantokurssi
 7.11. la 13.00 messu Savonlinnassa
 8.11. su kirkkovuoden 32. sunnuntai: 10.00 messu Joensuussa, 11.00 päämessu
 15.11. su kirkkovuoden 33. sunnuntai: 11.00 päämessu, 12.30 messu ja vahvistuksen sakramentti

JOHDANTOKURSSI

14.10., 4.11. ke 18.45

DIASPORA

Joensuu (Kaislakatu 6): 11.10. su 10.00, 25.10. su 18.00, 1.11., 8.11. su 10.00
Lieksa (Asema-aukio 2): ei messua tänä aikana
Mikkeli (Jääkärintie 1): 24.10. la 16.00
Savonlinna (Erkonkatu 11): 7.11. la 13.00

Hiippakunnan kuuria

Piispantalo: Rehbindertintie 21, 00150 Helsinki, 09-6877460, hiippakunta@katolinen.fi. • **Taloustoimisto:** 050-4621522 (ma-pe 11-15), ekonomit@katolinen.fi.
 • **Opetusosasto:** Kuusitie 6, 00270 Helsinki, 050-5440871, opetus@katolinen.fi.
Katolinen tiedotuskeskus: Pyhän Henrikin aukio 1 B, 00140 Helsinki, 09-6129470, info@katolinen.fi • **Julkaisuosasto:** katri.tenhunen@katolinen.fi • **Viestintäosasto:** marko.tervaportti@katolinen.fi.

Keskukset

Suomen Caritas

Kuusitie 6, 00270 Helsinki. Puh. 0400 911874. Sähköposti caritas@caritas.fi. Kotisivu www.caritas.fi. Toimisto on normaalisti avoinna ma-to klo 9-17 ja pe klo 9-15.

Studium Catholicum

Ritarikatu 3 b A, 00170 Helsinki. Puh. 09 612 06711, fax 09 61206710. Sähköposti: kirjasto@studium.fi • **Kirjasto** on avoinna maanantaina, tiistaina, keskiviikona ja perjantaina 13-18, sekä torstaina 9.30-18 • **Messut** maanantaisin (englanniksi) ja perjantaisin (suomeksi) klo 12.00; tiistaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin klo 7.30 • **Holy Mass** at 12.00 on Mondays (in English) and Fridays (in Finnish); at 7.30 a.m. on Tuesdays, Wednesdays and Thursdays (in English). • www.studium.fi.

Yhdistykset & yhteisöt

Academicum Catholicum

• **15.10.** Luento Pyhän Henrikin srk-salissa. Ovet avautuvat klo 18.30. • Lisätietoja: www.academicumcatholicum.blogspot.com.

Obl.OSSS – Birgittalaisoblaatit

Birgittalaisoblaatit – luostarisääntökunnan maallikkojen ryhmä Turussa. Kotisivut: www.kolumbus.fi/birgitta.turku/oblaatit. Birgittalaisoblaatit kokoontuvat noin kerran kuukaudessa Turun birgittalaisluostarissa moderaattorin, isä Toan Tri Nguyenin ja ylisären äiti M. Bernabé O.Ss:n johdolla. Yhteishenkilö: Raija Markkula, e-mail: raija.markkula7@gmail.com, puhelin: 040 578 3024

Catholic Students' Club

Rosary and Holy Mass or Adoration in Latin and English in St. Henry's Cathedral on the following Tuesday evenings at 18.00: **13.10., 27.10., 10.11., 24.11., 8.12.** Afterwards, a nice get-together. Many other activities as well. More information: cschelsinki.wordpress.com.

Fransiskaanimaallikot – OFS

Ordo Franciscanus Saecularis • Syksy 2020 – 72. toimintavuosi • Ohjelmalliset kokoukset tiistaisin, kerran kuukaudessa klo 16-18 Pyhän Marian seurakuntasalissa. • **Syksyn 2020 ohjelma:** **10.10.** (lauantai) Hiljentympäpäivä • **13.10.** Kato-

lisen ajan elämää ja ihmisiä Suomessa / Johannes Rein • **10.11.** Köyhyys ja rikkaus fransiskaanisesta näkökulmasta / Marko Pitkaniemi • **8.12.** Kynttilän tekemisen historiaa / Liisa Söderholm • Kokouksen jälkeen mahdollisuus iltamessuun klo 18 • Vastuuhenkilö: Marko Pitkaniemi OFS, puh. 046 6175314, sp: marko.pitkaniemi@katolinen.fi • Kotisivut: fransiskaanimaallikot.blogspot.fi.

Gregorius-yhdistys

Societas Sancti Gregorii Magni • Kotisivu gregoriusyhdystys.wordpress.com. • Puheenjohtaja Marko Tervaportti, mtervaportti@gmail.com. Moderaattori Anders Hamberg. • Messuista ilmoitetaan yhdistyksen Facebook-sivulla, jota kaikki pääsevät lukemaan.

Jatkokurssi katolisesta elämästä

• **9.11.** Isä Tri Nguyen: Päivien hierarkia. Juhla, juhlapyhä, muistopäivä. • **21.12.** Isä Federico Spanó: Miten raamattu rakentui Raamatuksi.

Jeesuksen pyhän sydämen maallikot – SCJ

Moderaattori Peter Gebara SCJ. Puheenjohtaja Silvia Bertozzi, silvia.bertozzi@gmail.com. • Helsinki: yhdyshenkilö Silvia Bertozzi, silvia.bertozzi@gmail.com. • Helsingin kokoukset joka kuukauden ensimmäisenä torstaina Pyhän Marian seurakuntasalissa iltamessun ja adoraation jälkeen. • Tampere: Yhdyshenkilö Sinikka Meurman, gsm 040-4197077, E-mail sinikka.meurman@gmail.com • Turku: Yhdyshenkilö Hilikka Bernard, gsm 040-5243676, E-mail hilikka.bernard@hotmail.com

Karmeliittamaallikot – OCDS

Ordo Carmelitarum Discalceatorum Saecularis • Vastuuhenkilö Heidi Tuorila-Kahanpää OCDS, gsm 050-3410248, email kahanpaa@ulc.jyu.fi. Postitusosoite Sepeteuksent. 19 B 00760 Helsinki. • www.sites.google.com/site/karmeliittamaallikot.

Maallikkodominikaanit – OP

Laici ordinis praedicatorum • Vastuuhenkilö: Pertti Ylinen OP, perttiy60@gmail.com, puh. 050 3042419. Kotisivu: maallikkodominikaanit.blogspot.fi.

Marian legioona

kokoontuu joka perjantai Pyhän Marian seurakuntasalissa iltamessun ja adoraation jälkeen noin klo 19. • Legion of Mary meets every Friday at St. Mary's parish hall after the Mass and adoration, ca. at 19:00.

Maria-klubi

Maria-klubi kokoontuu kuukauden 1. keskiviikolla pyhän Marian kirkolla. Ensin on messu klo 14.00 ja sen jälkeen kahvit ja ohjelmaa srk-salissa.

Seniorit

kokoontuvat joka kuukauden kolmantena tiistaina messuun Pyhän Henrikin katedraalissa kello 14.00: **20.10., 17.11. ja 15.12.** Mahdollisista muutoksista ilmoitetaan erikseen. Tervetuloa!

Trondheimin piispa-prelaatti vihittiin

Trondheimin prelatuuri odotti piispaa yli 10 vuotta

Trondheimin prelatuuri keski-Norjassa on vihdoinkin saanut uuden piispan. Piispaksi vihittiin lauantaina 3.10.2020 historiallisessa Nidarosdomenissa norjalainen, Englannissa trappistiluostarin apottina toiminut Erik Varden OCSO.

Piispa Varden on syntynyt Norjan Sarpsborgissa 13.5.1974. Hän liittyi trappistisääntökuntaan vuonna 2002 ja antoi juhlalliset luostarilupaukset 6.10.2007. Hänet vihittiin papiksi 16.7.2011. Hän on opiskellut filosofiaa ja teologiaa Cambridgessä valmistuen sieltä teologian tohtoriksi sekä tehnyt lisensiaattitutkinnon Roomassa.

Koronarajoitusten aikana piispanvihkimyksen vietti Oslon piispa Bernd Eidsvig Can.Reg., joka toimi prelatuurin apostolisena asiainhoitajana aina siitä asti, kun Trondheimin piispanistuin oli jäänyt tyhjäksi vuonna 2009. Kansavihkijät olivat Kööpenhaminan piispa ja Pohjoismaiden piispainkokouksen puheenjohtaja Czeslaw Kozon ja Tromssan

Piispa Vardenin piispanvaakunan motto on lainaus pyhäältä Gregorius Suurelta: "Coram fratribus intellexi" (Veljien keskellä olen ymmärtänyt).

piispa-prelaatti Berislav Grgić.

Vihkimysmessu oli suuri kirkollinen juhla rajoitetusta osallistujamäärästä huolimatta. Liturginen kulkue piispalectuksen kanssa lähti liikkeelle Trondheimin uudesta katedraalista ja saapui juhlallisesti Nidarosdomeniin, jossa messua kaunistivat myös Nidarosdomenin oma kuoro ja

gregoriaaninen Schola Sanctae Sunnivae sekä vaskikvintetin ja urkujen hieno sointi yhdessä ja erikseen. Vastavihitty piispa vietti messun toisen pääosan, eukaristian liturgian, pääselebranttina Nidarosdomenin pääalttarilla.

Messun lopussa laulettu Te Deum jälkeen piispa Varden palasi kulkueessa takaisin Trondheimin katedraaliin, jonka hän otti saman tien haltuunsa. Hän vietti siellä ensimmäisen messun Trondheimin piispa-prelaattina jo seuraavana päivänä, sunnuntaina 4.10.

Trondheimin prelatuuri on Norjan kolmesta kirkollisesta hallintoalueesta keskimäinen. Etelässä se rajoittuu Oslon hiippakuntaan ja pohjoisessa Tromssan prelatuuriin. Siihen kuuluvat Trondheimin, Kristiansundin, Levengerin, Molden ja Ålesundin seurakunnat. Alueen noin 720 000 asukkaasta katolilaisia on lähes 16 000. Koko Norjan 5,3 miljoonasta asukkaasta katolilaisia on tätä nykyä lähes 170 000 eli vähän yli 3 prosenttia.

KATT / katolsk.no

Kuvat: Katolsk Informasjonstjeneste